

2017-02-27

Universitetskanslersämbetet
Box 7703
103 95 Stockholm

Luleå tekniska universitet

Härmed översändes underlag för utvärdering av forskarutbildningsämnet Pedagogik. Förfrågningar rörande text hänvisas till utsedd kontaktperson, Clas Kröger.

Johan Sterte
Rektor

.....

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar – Självvärdering

Lärosäte: Luleå tekniska universitet
Forskarutbildningsämne: Pedagogik
Licentiatexamen: Ja
Doktorsexamen: Ja

Innehållsförteckning

Aspektområde: Område, miljö och resurser	1
Aspekt: Forskarutbildningsämne	1
Aspekt: Personal.....	3
Aspekt: Forskarutbildningsmiljö.....	7
Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat.....	13
Aspekt: Måluppfyllelse – kunskap och förståelse	13
Aspekt: Måluppfyllelse – färdighet och förmåga	16
Aspekt: Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt	18
Sammanfattande analys av aspektområde: Utformning, genomförande och resultat	19
Arbetslivets perspektiv	20
Doktoranders perspektiv	22
Jämställdhetsperspektiv	25
Figurer och tabeller	
Figur 1. Översiktsbild av doktorandens väg till examen	13
Figur 2. Process för slutexamination inom forskarutbildning	16
Tabell 1. Måluppfyllelse av kunskapsformen kunskap och förståelse	14
Tabell 2. Måluppfyllelse av kunskapsformen färdighet och förmåga	17
Tabell 3. Måluppfyllelse av kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt	18

Självvärdering av forskarutbildningsämnet Pedagogik vid Luleå tekniska universitet

Den forskarutbildning som följande självvärdering gäller ges vid Institutionen för konst, kommunikation och lärande (KKL) vid Luleå tekniska universitet (LTU). Den inkluderar såväl licentiatexamen som doktorsexamen i Pedagogik. Där inget annat anges gäller beskrivningar, analyser och värderingar bägge dessa examina.

Aspektområde: Område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsämne

Möjligheter till forskning och forskarutbildning i Pedagogik initierades genom att forskarutbildningsämnet inrättades år 1994.¹ Inrättandet gav möjlighet att anta doktorander, vilket gjordes första gången 1995. Forskarutbildningen i Pedagogik vid LTU omfattar licentiat- och doktorsexamina. Forskarutbildningsämnet Pedagogik är detsamma som området för forskarutbildning i Pedagogik (inga andra ämnen ingår således i forskarutbildningen).

Fram till januari 2017 har det inom forskarutbildningsämnet Pedagogik examinerats 39 filosofie doktorsexamen och åtta filosofie licentiatexamen. Under de senaste fem åren (mellan 2012-2016) har sju personer avlagt examen: sex har avlagt doktorsexamen och en har avlagt licentiatexamen. Under hösten 2016 var fem² doktorander inskrivna vid forskarutbildningen i Pedagogik. En av dessa disputerade under hösten 2016. Under våren 2017 har forskarutbildningsämnet fyra doktorander.³

Varje forskarutbildningsämne vid LTU har en fastställd *Allmän studieplan* (ASP). Ordförande vid berörd fakultetsnämnd fastställer den allmänna studieplanen för respektive forskarutbildningsämne och den utformas enligt speciell mall.⁴ Forskarutbildningsämnenas ASP ligger tillgängliga på LTU:s hemsida⁵ och i dessa framgår bland annat ämnesbeskrivning för respektive ämne samt vad som krävs för respektive examen (licentiat och doktor). Beträffande ämnesbeskrivningen för Pedagogik som forskarutbildningsämne lyder den enligt följande:

Pedagogik som vetenskapligt område fokuserar på människans sätt att mot bakgrund av de erfarenheter hon gör, förändra förståelsen av omvärlden samt hennes agerande i denna. Forskningen sker i relation till villkor, innehåll, utfall, aktörer och kontexter inom varierande sociala arenor där lärande-, fostrans-, bildnings- och utbildningsprocesser utspelar sig. Forskningen har en inriktning mot olika lärprocesser i formella och icke-formella kontexter.⁶

Forskarutbildningsämnets bredd

Forskarutbildningsämnet i Pedagogik visar sin bredd genom att: "Forskningen sker i relation till villkor, innehåll, utfall, aktörer och kontexter inom varierande sociala arenor. [...] i formella och icke-formella kontexter".⁷ Detta innebär att forskning som bedrivs inom ämnet framför allt

¹ Ämnet benämndes inledningsvis *Lärande*, vilket 2008 ändrades till *Pedagogik*.

² I tabell 1a i bilagan framgår att det är fyra doktorander som är inskrivna i forskarutbildningen, varav en har varit inaktiv de senaste två åren. Ytterligare en doktorand är inskriven i forskarutbildningen i Pedagogik, men är under hösten 2016 föräldraledig på 100%, varför denna doktorand inte ingår i aktuell tabell.

³ Den doktorand som är föräldraledig planerar att återuppta studierna under hösten 2017.

⁴ <http://www.ltu.se/research/Utbildning-pa-forskarniva/Handbok/Mallar-utbildning-pa-forskarniva-1.57459>

⁵ <http://www.ltu.se/research/Utbildning-pa-forskarniva/Studieplaner>

⁶ <http://www.ltu.se/research/Utbildning-pa-forskarniva/Studieplaner/Allmanna-studieplaner-Filosofisk-fakultetsnamnd/Pedagogik-KKL-1.106443>

⁷ Från ämnesbeskrivningen i Pedagogik.

fokuserar olika områden inom utbildningssystemen: övergripande utbildningsorganisation (t.ex. policy- och läroplansstudier), pedagogiskt ledarskap (t.ex. rektors roll för skolutveckling), undervisning och lärande (t.ex. sociala och pedagogiska relationer, etiskt förhållningssätt, inkludering och elevdelaktighet, IKT och medier samt ämnesdidaktiska frågeställningar). Forskningen inom området uppvisar även en bredd vad gäller vetenskapsteoretiska utgångspunkter (t.ex. livsvärldsfenomenologi, hermeneutik, variationsteori, socialkonstruktionism, diskursteori samt posthumanism), men även vad gäller forskningsmetoder (t.ex. intervjuer, observationer, skrivna berättelser, visual narratives, fokusgrupper, dokument/textanalyser samt enkäter).⁸

Fram till idag har de forskningsstudier som genomförts framför allt berört olika formella skolkontexter; inom för-, grund- och gymnasieskola samt universitet och högskola. Det finns även exempel på studier som beforskat/ar områden utanför de formella utbildningskontexterna, exempelvis filosofiska samtal med barn och unga samt personer med funktionsnedsättningar, men även pedagogiskt ledarskap för barns och ungas fritid.

Ämnets bredd visar sig även genom de kontaktytor som etablerats med andra näraliggande forskarutbildningsämnen inom och utanför LTU. Detta gäller exempelvis samverkan inom forskningsprojekt, men även vid handledning av doktorander. Som konkreta exempel gällande forskningssamverkan mellan Pedagogik och andra ämnen, kan nämnas två VR-finansierade forskningsprojekt: ett med fokus på barns och ungas psykosociala hälsa i skolan (i samverkan med forskare inom Hälsovetenskap), och ett om utbildning för delaktighet (i samverkan med forskare inom Filosofi och Hälsovetenskap). Ytterligare exempel på samverkan är två forskningsprojekt finansierade av STINT: ett som fokuserade platsens betydelse för barns lärande (i samverkan med forskare inom Arbetsvetenskap samt forskare i Pedagogik vid Monash University, Australien) och ett som fokuserade elevers delaktighet och inflytande (i samverkan med forskare inom hälsovetenskap samt forskare i Pedagogik vid Pennsylvania State University). Vidare bedrivs ett forskningsprojekt finansierat av LKAB om barns och ungdomars attityder och motivation till utbildning (i samverkan med forskare inom Entreprenörskap och innovation), samt ett projekt finansierat av Wallenberg om hur bl.a. pedagogiska och konstnärliga parametrar kan kombineras för att erbjuda människor meningsfulla konstupplevelser (i samverkan med forskare i Musikpedagogik och Medie- och kommunikationsvetenskap).⁹

Beträffande handledning av doktorander har samverkan skett mellan forskare i Pedagogik och forskare i Musikpedagogik, Entreprenörskap och innovation, Hälsovetenskap, Engelska med didaktisk inriktning samt Filosofi. I dessa fall har doktoranderna varit antagna i Pedagogik och huvudhandledaren har kommit från Pedagogik, medan den biträdande handledaren har rekryterats från något av de andra ämnena utifrån avhandlingens inriktning och den biträdande handledarens kompetens. Forskare inom Pedagogik har också varit biträdande handledare till doktorander antagna inom de uppräknade ämnena samt arbetsvetenskap.

Forskarutbildningsämnets djup

Forskarutbildningsämnet i Pedagogik visar sitt djup genom att forskning inom området riktar sig mot: "... sociala arenor där lärande-, fostrans-, bildnings- och utbildningsprocesser utspelar sig".¹⁰ Sedan forskarutbildningens start har lärandeprocesser i praktisknära utbildningssituationer i hög grad beforskats, vilket medfört att forskarutbildningsämnets djup återfinns inom detta område. Detta område har studerats med hjälp av såväl empiriska som filosofiska/teoretiska studier, vilket har

⁸ Den forskning som har bedrivits och bedrivs inom Pedagogik vid LTU är framför allt kvalitativ, även om det finns några exempel på kvantitativ forskning. Se även Publikationer Doktorander, Handledare & Övriga forskare.

⁹ VR, UVK: "Skolan suger" ... eller? Att ge röst åt barns och ungdomars erfarenheter av psykosociala hälsa i sin lärandemiljö, 2008-20344-58310-71; Utbildning för delaktighet - att filosofera tillbaka ett "nytt" liv efter förvärdad hjärnskada, 721-2013-2161; STINT: *Desert and Ice - Learning without Boundaries: a research and development project of learning between Northern Sweden and Southern Australia*. IG2008 2024; LKAB: *Attitydförändringar och ökad motivation till vidareutbildning bland barn och ungdomar i Malmfältet - förlångsiktigt kompetensförsörjning*, 1734-2013; Wallenberg: *Evolving bildung in the nexus of streaming services, art and users - Spotify as a case*, MAW2016.0094.

¹⁰ Från ämnesbeskrivningen i Pedagogik.

bidragit till fördjupad kunskap och förståelse. Dessa projekt har ofta haft karaktären av deltagande forskning, framför allt med fokus på barn och ungdomar.¹¹ Ytterligare områden som beforskats på djupet och under lång tid är exempelvis rummets/platsens betydelse för lärande samt etiska frågeställningar kopplat till undervisning och lärande. Exempel på forskningsprojekt inom området rum och plats är ett VR-finansierat projekt om den rumsliga gestaltningens betydelse i lärandet (i samverkan med forskare i Pedagogik vid Göteborgs universitet och Jönköping University), ett forskningsprojekt finansierat av Akademiska Hus och LTU om universitetets rumsliga gestaltning (samverkan mellan forskare i Pedagogik vid LTU), samt ett STINT-projekt om platsens betydelse för relationellt lärande (samverkan mellan forskare i Pedagogik vid LTU och University of Waikato, NZ).¹² Inom dessa forskningsprojekt har både seniora och juniora forskare samt doktorander medverkat. Vad gäller projekt med fokus på etiska frågeställningar kopplat till undervisning och lärande kan nämnas att tre doktorander lagt fram doktorsavhandlingar inom området.¹³

Sammanfattande analys av aspekten Forskarutbildningsämne

Utifrån ovanstående genomgång kan konstateras att forskarutbildningsämnet Pedagogik omfattar både bredd och djup. Sedan ämnets start har det skett en omfattande publicering av peer-review granskade forskningsartiklar i nationella och internationella tidskrifter och böcker samt deltagande vid nationella och internationella konferenser, vilket visar att forskningen är väl förankrad i vetenskapssamhället och av hög kvalitet.¹⁴

Sammantaget medför de olika teoretiska och metodologiska perspektiven, tillämpade i praktisknära kontexter, att de resultat som genererats vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det finns emellertid utvecklingspotential gällande bland annat forskning som genomförs inom området icke-formella utbildningskontexter, framför allt inom området pedagogiskt ledarskap för barns och ungas fritid. En forskare inom detta område bytte lärosäte under 2016, varför denna inriktning behöver stärkas. En strategi för att behålla området är att rekrytera nya doktorander samt genomföra forskningsprojekt med denna inriktning. Det är dock en avvägning mellan att behålla det djup som finns inom forskarutbildningsämnet och samtidigt inte bli uppsplittrad på alltför många inriktningar.

Aspekt: Personal

Handledarnas och lärarnas kompetens

I dagsläget är två professorer, tre biträdande professorer och tre lektorer handledare för de doktorander som är antagna i Pedagogik under hösten 2016 (se tabell 2 i bilagan). Samtliga huvudhandledare, samt flertalet biträdande handledare, finns inom ämnet Pedagogik. En biträdande handledare finns inom Entreprenörskap och innovation och en annan inom Filosofi. Alla

¹¹ Exempel på praktisknära forskningsprojekt av deltagande karaktär är t.ex.: *Arctic Children I 2003-2006 – Development and Research Project of Psychosocial Well-being of Children and Youth in the Arctic*; *Arctic Children II 2006-2008 – Cross-border Training Program for Supporting School Education to Promote Schoolchildren's Psychosocial Well-being in the Barents region*; *ArcticChildren InNet 2012-2014 – Empowering School e-Health Model in the Barents region*, EU, Interreg. Se även: www.arcticchildren.com Förutom dessa projekt har även ytterligare studier genomförts inom området, se Publikationer Handledare och Övriga forskare.

¹² VR, UVK: *Det fysiska rummets betydelse i lärandet*, 48–02; Akademiska Hus & LTU: *Universitetets studentmiljö – relationen mellan människa och den rumsliga gestaltningen*, 2916–14; STINT: *Embodiment, Places and Education*, IB2015-6471.

¹³ Backman, Y. (2016). *Students' Reasoning about Learning and Well-being in School. On the epistemic privilege of Swedish early adolescent students*. Luleå: Luleå tekniska universitet; Bergmark, U. (2009). *Building an ethical learning community in schools*. Luleå: Luleå tekniska universitet; Gardelli, V. (2016). *To Describe, Transmit or Inquire: Ethics and technology in school*. Luleå: Luleå tekniska universitet.

¹⁴ Se Publikationer Handledare, Övriga forskare och Doktorander, samt sammanställning över ämnets samtliga publikationer: <http://www.ltu.se/research/subjects/Pedagogik/Publikationer>. Totalt antal publikationer är 304 st.

huvudhandledare måste ha sin anställning vid LTU¹⁵, och samtliga huvudhandledare som är verksamma för nuvarande doktorander är stationerade vid universitetet på 100%. Vad gäller de biträdande handledarna är tre stationerade vid LTU på 100%. Övriga tre har sin anställning vid andra universitet och högskolor: Göteborgs universitet, Högskolan i Halmstad och Södertörns högskola.¹⁶

Handledarnas kompetens och specifika forskningsinriktning har sammantaget såväl bredd som djup inom det pedagogiska fältet. De har utsetts som handledare utifrån kompetens kopplad till doktorandens avhandlingsprojekt. Som ett exempel kan anges att en doktorand som i sina studier fokuserar entreprenöriellt lärande genom deltagande forskning, har en huvudhandledare inom Pedagogik med spetskompetens inom deltagande forskning och en biträdande handledare inom ämnet Entreprenörskap och innovation med spetskompetens inom entreprenöriellt lärande.

Förutom de nu aktiva handledarna tillhör ytterligare en gästprofessor, fem biträdande professorer, sex lektorer och en universitetsadjunkt med licentiatexamen inom ämnet Pedagogik forskningsmiljön och bidrar i olika utsträckning till doktorandernas utbildning (se Tabell 3 i bilagan). Forskarna och lärarna undervisar i varierande grad i kurser inom forskarutbildningen, deltar i Pedagogikämnets vetenskapliga seminarier, samt fungerar som interna kvalitetsgranskare/läsare av doktorandernas texter. Några av dem har tidigare varit biträdande handledare åt doktorand. Erfarenhet av handledning på doktorandnivå finns därmed hos fler personer än de nu aktiva handledarna.

De forskare och lärare som är disputerade och/eller har licentiatexamen och ingår i miljön för pedagogikämnet är samtliga aktiva forskare. Samtliga har publicerat vetenskapliga artiklar, böcker/bokkapitel samt konferenspaper och ett flertal har omfattande publikationslistor. Genom dessa publikationer framkommer även att forskarna och lärarna inom området sammantaget uppvisar god kompetensbredd samt djup vad gäller olika teoretiska ansatser och teorier, men även i förhållande till vetenskapliga metoder och specifik inriktning.¹⁷ Vidare ingår miljöns forskare och lärare i ett flertal olika nätverk och har upparbetade kontakter och samverkan med forskare och forskargrupper vid andra universitet och högskolor – nationellt såväl som internationellt.¹⁸

Långsiktig plan för att säkra handledarresurser

På institutionsnivå har sedan länge en långsiktig strategi för att säkerställa att det finns tillräckliga handledarresurser för Pedagogikämnet upparbetats. Denna strategi innebär i korthet att nydisputerade får undervisa vid forskarutbildningskurser, där de t.ex. berättar om sina erfarenheter av att vara doktorand, men framför allt problematiserar och diskuterar den egna forskningen. Beroende på kursens inriktning (teori, metod, etik, etc) fokuseras den del av avhandlingsstudien som passar in i respektive kurs. Lektorer uppmanas att så snart som möjligt efter disputation gå första steget i handledarutbildningen (en del av doktoranderna har gått denna handledarutbildning redan under sin doktorandtid). Denna utbildning utgör ett viktigt led i förberedelsen för att bli handledare. Lektorer erbjuds så snart tillfälle ges, att bli biträdande handledare för en doktorand, under förutsättning att lektorns kompetens passar in med doktorandens inriktning och doktoranden själv är positiv till att ha den tilltänkta lektorn som biträdande handledare. Genom denna medvetna

¹⁵ Se *Handbok för utbildning på forskarnivå vid LTU*: www.ltu.se/research/Utbildning-pa-forskarniva/Handbok

¹⁶ Den biträdande handledare som har sin anställning vid Högskolan i Halmstad var fram till 2016 anställd vid LTU på 100%. Den biträdande handledare som har sin anställning vid Södertörns högskola var tidigare anställd vid LTU på 100% och var redan då biträdande handledare åt aktuell doktorand.

¹⁷ Se Publikationer Handledare & Övriga forskare.

¹⁸ Exempel på nationella kontakter är forskare/forskargrupper vid; Göteborgs universitet, University of Jönköping, Linnéuniversitetet, Södertörns högskola, Stockholms universitet, Mälardalens högskola, Umeå universitet. Exempel på internationella kontakter är forskare/forskargrupper vid; UiT Norges Arktiska Universitet, Åbo Akademi, Oulu University; University of Tampere; University of Lapland; University of Glasgow; University of Cambridge; University of Montana, Pennsylvania State University, Monash University, Deakin University; University of Waikato, Georgia State University, Montclair State University; University of Akureyri. Se även aspekt: Forskarutbildningsmiljö.

strategi för att säkra handledarresurser inom Pedagogik har även flera av de personer som disputerat i Pedagogik och senare fått anställning som lektor i Pedagogik kunnat meritiera sig till biträdande professor. Ett av kraven för att uppnå kompetens som biträdande professor vid LTU är att personen ifråga aktivt ska ha handlett en doktorand under minst två år. För att vara huvudhandledare åt doktorand krävs minst nivå som biträdande professor.¹⁹ LTU arbetar aktivt med att fler personer ska kunna meritiera sig till biträdande professor och olika former av program/kurser för detta anordnas. Detsamma gäller för professorsmeritering.²⁰

Byte av handledare

I de fall en doktorand önskar handledarbyte rekommenderas doktoranden att ta upp ärendet med prefekt och institutionens utbildningsledare för forskarutbildningen (UL-F).²¹ Riktlinjer för detta finns i [Handbok för utbildning på forskarnivå](#) och anhållan om handledarbyte görs på speciell blankett.²² Fram till dags dato har en doktorand i Pedagogik bytt handledare. Detta gjordes p.g.a. ändrad forskningsinriktning, där en annan handledarkompetens behövdes för den nya inriktningen.

Vid universitetet finns även två doktorandombud som kan kontaktas, speciellt i de fall doktoranden upplever problem i relation till handledare, prefekt och/eller UL-F. Doktoranden kan även vända sig till ordföranden i fakulteternas gemensamma forskarutbildningsgrupp. Även doktorandsektionen, företagshälsovård eller skyddsombud kontaktas vid behov. I de fall handledare upplever problem med doktorandens måluppfyllelse som inte gått att lösa av handledarna och doktoranden kontaktas UL-F samt prefekt.

Handledares vetenskapliga och pedagogiska kompetensutveckling

Strategier för att stärka handledares vetenskapliga och pedagogiska kompetens är bland annat formella utbildningar, workshops, seminarier och konferenser.

LTU anordnar *handledarutbildningar*, vilka institutionens lektorer (handledare och blivande handledare) deltar i. Tid avsätts för detta i tjänsteplaneringar.²³ Handledarutbildningen vid LTU omfattar 2 steg/nivåer och ansvarig för utbildningen är Högskolepedagogiskt Centrum (HPC).²⁴ Förutom pedagogiska utvecklare från HPC undervisar även interna och externa forskare i kurserna. Teman som kurserna tar upp är forskarutbildningen vid LTU, regler och riktlinjer, forskningsfinansiering, genus och mångfald i forskarutbildningen, lärandemål och individuell studieplan (ISP), etik, handledarrollen, relationen handledare och doktorand, samt handledningssamtal. Vid HPC erbjuds även olika typer av *workshops*, *seminarier* och *konferenser*.²⁵

Vid LTU finns också olika typer av *ledarskapsutbildningar*, till exempel *Ledarskap för pedagogiskt ansvariga*. Kursen har ett pedagogiskt ledarskapsperspektiv på olika aspekter av utbildning och lärande och bygger till stor del på reflektion över roller och förhållningssätt samt på ett kollegialt erfarenhetsutbyte. Målet är att stärka förmågan att aktivt leda och bedriva pedagogiskt utvecklingsarbete.²⁶

¹⁹ Se LTU:s anställningsordning, www.ltu.se/ltu/Lediga-jobb/Fakta-for-sokande/Anstallningsordning-1.5376

²⁰ Exempel på detta är att LTU har gjort satsningar för att främja akademisk karriärväg för kvinnliga forskare genom att avsätta strategiska medel för kompetensutveckling till biträdande professor/professor. Forskare inom Pedagogik har erhållit medel inom denna satsning, Dnr 3324-07.

²¹ Orsakerna till handledarbyte kan bero på många anledningar, till exempel byte av forskningsinriktning eller relationella problem mellan handledare och doktorand.

²² *Anhållan om byte av handledare*, http://www.ltu.se/cms_fs/1.57458!/bytehandledare.pdf

²³ Ett incitament för att gå handledarutbildning är att genomgången handledarutbildning är ett lönekriterium enl. LTU:s riktlinjer. Dnr 567-08.

²⁴ <http://www.ltu.se/org/hpc/Var-verksamhet/Handledarutbildningen>

²⁵ Exempel på detta är "Pedagogik på trekvartern" och en årlig intern högskolepedagogisk konferens.

²⁶ Andra utbildningar som ges är t.ex. *Att leda utan chefskap*, *Nyfiken på ledarskap inom akademin*, *Att leda i Sverige* och *Chefsprogram*.

Inom pedagogikämnet genomförs regelbundet *forskningsseminarier*²⁷ där handledarna utgör en kärngrupp. Vid dessa seminarier diskuteras aktuella forskningsfrågor, forskningsprojekt, metodologiska och vetenskapsteoretiska frågeställningar etc. Seminarierna utgör en viktig plattform för erfarenhetsutbyte genom kollegialt lärande, vilket bidrar till handledarnas och lärarnas kompetensutveckling, pedagogiskt såväl som vetenskapligt. Vid seminarierna ges även möjlighet för yngre och oerfarna handledare att samtala om och diskutera aktuella frågor knutet till handledningssituationer med seniora och mer erfarna handledare. Eftersom seminarierna i Pedagogik genomförs med regelbundenhet, ca 1 gång per månad, utgör dessa en viktig del i det upparbetade system för att säkerställa handledarnas och lärarnas kompetensutveckling.

Vid sidan om forskningsseminarierna drivs ett institutionsövergripande handledarseminarium, där alla handledare har möjlighet att träffas ungefär en gång/år. Här informeras handledarna exempelvis om förändringar som äger rum rörande forskarutbildning, men möjligheten att ventilerat frågor som rör handledning ges också.

I *medarbetarsamtalen* som förs inom ämnet görs en kartläggning av handledarnas och lärarnas kompetensutvecklingsbehov samt åtgärder i form av en individuell utvecklingsplan.²⁸ Kartläggningen visar bland annat på handledarnas och lärarnas arbetsuppgifter och kompetens i nuläget. Denna kartläggning aggregeras till prefekt på institutionsnivå, som kommunicerar detta vidare till LTU-nivå. Nyckelkompetenser sammanställs sedan på LTU-nivå för kompetensplanering, exempelvis pensionsavgångar. Utifrån kartläggningen upprättas sedan en individuell utvecklingsplan, där det framgår vad som ska utvecklas, hur det ska gå till, vilka resurser som krävs, under vilken tidsperiod det ska ske och när det ska vara klart samt hur och när uppföljningen ska ske. En medarbetare kan till exempel utifrån sin individuella utvecklingsplan, i samverkan med avdelningschef, identifiera behovet av att gå handledarutbildning och/eller ledarskapsutbildning. Med utgångspunkt i kartläggningen och den individuella utvecklingsplanen kan medarbetaren söka kompetensutvecklingstid från institutionen.

Medel för pedagogisk utveckling kan sökas centralt från LTU, genom "Pedagogisk utvecklingsfond" (PUF). Forskare och lärare vid KKL har varit framgångsrika i att erhålla medel från fonden.²⁹ I projekten ingår seniora och juniora forskare, adjunkter och doktorander. Ofta har disputerade medarbetare ledande roller i dessa projekt. PUF-projekten bidrar till forskares och lärares kompetensutveckling gällande bland annat projektledarskap, specifik ämnesfördjupning, nätverkande samt tvärvetenskaplig bredd. För doktorander som deltar ska avhandlingsarbetet ha en tydlig koppling till och gynnas av delaktigheten i PUF-projektet. Ett konkret exempel när det gäller pedagogikämnet är att en av de nuvarande doktoranderna som forskar om generella förmågor inom entreprenöriellt lärande deltar i ett PUF-projekt som syftar till att ta fram modeller/goda exempel på hur utveckling av generella läraryrkesförmågor kan stärka blivande lärares utveckling till kompetenta och professionella lärare.

Förutom de strategier på LTU- och institutionsnivå som syftar till att stärka handledares och lärares vetenskapliga och pedagogiska kompetens som beskrivits ovan, sker kompetensutveckling genom deltagande i nationella och internationella forskningskonferenser och nätverk.³⁰ Dessa tillfällen ger möjlighet att presentera och diskutera egen forskning, ta del av andras, samt skapa kontakter med andra forskargrupper. På så sätt fördjupas den egna kompetensen och det skapas förutsättningar för nya forskningsprojekt och publikationer. Uppföljning av kompetens och kompetensutveckling på individnivå sker årligen via medarbetarsamtal. Uppföljning av de sammantagna kompetenserna vid universitetet sker på institutionsnivå via verksamhetsuppföljning.

²⁷ Se även aspekt: Forskarutbildningsmiljö.

²⁸ https://www.ltu.se/cms_fs/1.122449!/file/Bilaga%20re-beslut%20nr%20169-14%20F%C3%B6rslag%20till%20riktlinje%20f%C3%B6r%20medarbetarsamtal.pdf

²⁹ Exempel på PUF projekt inom Pedagogikämnet är: *Lärarstudenters professionsutveckling genom ett entreprenöriellt förhållningssätt, Transformativt lärande för hållbar utveckling, Peer learning i examensarbeten i forskollärovetenskapen*. Av totalt 7 beviljade projekt vid LTU 2016 fick KKL 5 projekt beviljade och av dessa var 3 i Pedagogik.

³⁰ För frekvens och omfattning, se Publikationer Handledare & Övriga forskare.

Handledares möjlighet att följa samhällsutvecklingen

Som ett led i att handledare ska kunna följa med i samhällets utveckling deltar de regelbundet i vetenskapliga och populärvetenskapliga sammanhang, till exempel konferenser, seminarier och nätverksträffar. Vidare har samtliga handledare och forskare inom Pedagogik vid något eller flertalet tillfällen varit anlitade som externa föreläsare samt som externa experter, sakkunniggranskare och utvärderare såväl inom som utom akademien, till exempel av ett stort antal universitet i Sverige men även internationellt³¹, Skolverket, Norrbottens Kommuner³², UKÄ och Brottsofferjouren.

Förutom ovanstående deltar handledare och forskare i olika nationella och internationella utvecklings- och forskningsprojekt. Detta ger insikter och kunskaper i forskningsprocesser och utgör också en plattform för att hålla sig uppdaterade inom aktuella samhällsfrågor gällande både forskning och utveckling.

Sammanfattande analys av aspekten Personal

Inom forskarutbildningsämnet Pedagogik finns det mycket god handledarkompetens i relation till forskarutbildningen. Det finns en aktiv seminariekultur, nationell och internationell samverkan, som bidrar till personalens kompetensutveckling. Vid utvärderingar och medarbetarsamtal har framkommit att deltagarna upplever att seminarierna har en välkomnande och tillåtande miljö, vilket främjar att medarbetarna känner trygghet i att lägga fram arbeten i olika skeden av en forskningsprocess samt att be om råd och feedback i handledningssituationer. Även extern samverkan har framhållits som centralt för handledares vetenskapliga och pedagogiska kompetensutveckling.

En identifierad utmaning är dock att inte alla lektorer och biträdande professorer som önskar vara handledare kan bli det. Detta då antalet doktorander inte står i paritet till antalet möjliga handledare. För att åtgärda detta, samt för att expandera forskarmiljön, förs diskussioner internt och externt för att öka antalet doktorander i Pedagogik.³³ Det är inte tillfredsställande om de lektorer som önskar vara handledare inte kan bli det, eftersom detta medför att de, enligt LTU:s anställningsförfordning, då inte kan söka befordran till biträdande professor. Liknande gäller för biträdande professorer, för att kunna söka befordran till professor måste personen ifråga ha varit huvudhandledare för en doktorand fram till examen.³⁴ Ett annat sätt att öka lektorernas möjlighet att vara handledare är att en doktorand har två biträdande handledare. Detta har skett vid ett tillfälle. Huvudkriteriet för detta är att den andra biträdande handledarens kompetens efterfrågas av doktoranden. Ytterligare ett sätt att få handledningserfarenhet kan vara att samverka med andra forskarutbildningsämnen. En forskare i Pedagogik kan t.ex. vara biträdande handledare åt en doktorand inom annat forskarutbildningsämne. Detta har forskare i Pedagogik erfarenhet av.³⁵

Aspekt: Forskarutbildningsmiljö

Arbetet för att stärka doktorandernas forskarutbildningsmiljö

³¹ Exempelvis Göteborgs universitet, University of Jönköping, Linnéuniversitetet, Södertörns högskola, Stockholms universitet, Mälardalens högskola, Umeå universitet, UiT Norges Arktiska Universitet, Oslo universitet, Universitetet i Stavanger, Åbo Akademi, Pennsylvania State University, Monash University, University of Waikato, Georgia State University, University of Akureyri.

³² Norrbottens Kommuner är en intresseorganisation för kommunerna i länet (fd Kommunförbundet Norrbotten) Uppdraget är att tillvarata kommunernas intressen, främja deras samverkan och att tillhandahålla service. www.bd.komforb.se

³³ Se även Sammanfattande analys av aspekten Forskarutbildningsmiljö.

³⁴ För biträdande professorskompetens krävs erfarenhet av 2 års handledning (huvud- och/eller biträdande handledare) och för professorskompetens krävs att personen har varit huvudhandledare fram till doktorexamen. Se LTU:s anställningsordning, www.ltu.se/ltu/Lediga-jobb/Fakta-for-sokande/Anstallningsordning-1.5376

³⁵ Se även aspekt: Forskarutbildningsämne.

Doktoranderna i Pedagogik deltar regelbundet i och presenterar sin forskning vid seminarier, vetenskapliga konferenser, nätverk etc. Dessa aktiviteter planeras i samråd med handledare och dokumenteras i doktorandens ISP. Doktoranderna blir därmed delaktiga i institutionens forskarutbildningsmiljö genom att aktivt medverka i de vetenskapliga samtalen där de får presentera, argumentera och diskutera egen och andras forskning. Detta sker framför allt inom ramen för pedagogikämnet vetenskapliga seminarier: Högre seminarium i Pedagogik, RIDE³⁶-gruppens seminarier samt Vetenskapsteoretiska samtal.

Seminarie serien Högre seminarium i Pedagogik³⁷ anordnas regelbundet, ca en gång i månaden, och detta seminarium är öppet för samtliga personer anställda inom pedagogikämnet: adjunkter, lektorer, biträdande professorer, professorer, doktorander. Det är därmed en blandning av personer på olika akademiska nivåer vid dessa seminarier. Doktoranderna ges, inom ramen för seminarie serien, bl.a. möjlighet att lägga fram egna texter och frågeställningar i anslutning till det egna forskningsprojektet, men även att läsa och granska andra forskares texter. Vid seminarierna genereras också nya forskningsidéer som leder till att forskningsansökningar samt artiklar skrivs.

Samtliga doktorander inom pedagogikämnet deltar, tillsammans med etablerade forskare, i RIDE-gruppens seminarie serie där forskningsfrågor av olika slag, vetenskapsfilosofiska teoribildningar, metodologiska frågor, samt planerade och aktuella forskningsprojekt diskuteras och granskas. Även textgranskning av olika slag genomförs och doktoranderna lägger regelbundet fram egna texter, samt granskar andras, vilket planeras och följs upp i doktorandernas respektive ISP. Dessa RIDE-seminarier genomförs ca en gång i månaden.

Samtliga doktorander och annan personal vid KKL inbjuds en till två gånger per termin till seminarie serien Vetenskapsteoretiska samtal. Vid dessa seminarier inbjuds företräde lsevis internationella³⁸ forskare för att presentera och diskutera aktuell forskning med fokus på vetenskapsteoretiska och metodologiska frågeställningar.

Vidare anordnas tvärvetenskapliga doktorandseminarier för alla doktorander vid KKL, oavsett ämnestillhörighet. Vid dessa seminarier ges doktoranderna inom samtliga forskarutbildningsämnen vid institutionen möjlighet att presentera och diskutera egna texter tillsammans med övriga doktorander under ledning av UL-F. Seminarierna erbjuds regelbundet varannan månad, men det faktiska antalet kan variera beroende på antalet doktorander och texter att ventilera. Dessa seminarier används också för utbildning kring ämnesövergripande frågor, t.ex. forskningsetik, hantering av forskningsmaterial, publicering och informationssökning. I samband med seminarierna ordnas ibland även sociala aktiviteter som ett led i arbetsmiljöarbetet.

Doktoranderna i Pedagogik har även möjlighet att delta i avdelningen för Pedagogik, språk och ämnesdidaktiks seminarie serie – det s.k. PSÄ-seminariet. Vid detta seminarium diskuteras aktuella vetenskapliga texter, men även pedagogiska frågor i ett undervisningssammanhang. Denna seminarie serie vänder sig till forskare, lärare, handledare och doktorander inom samtliga ämnen vid avdelningen.

Till detta kan läggas att även övriga forskarutbildningsämnen vid institutionen utgör en viktig del i forskar- och forskarutbildningsmiljön, bl.a. genom ämnesövergripande diskussioner. Institutionens övriga forskarutbildningsämnen är: Musikpedagogik, Svenska med didaktisk

³⁶ RIDE står för: Relations, Identity and Diversity in Education.

³⁷ I allmänt tal kallat "Pedagogikseminarium".

³⁸ Seminariet har initierats och leds av ämnesföreträdaren/professorn i Pedagogik. Under de senaste åren har följande internationella forskare presenterat och diskuterat sin forskning inom ramen för seminarie serien: Jorunn Elidottir, University of Akureyri, Iceland; Tom Tiller, Norges Arktiska Universitet, UiT, Norway; Tone Kvernbeck, Oslo universitet, Norge; Eve Mayes, University of Sydney, Australia; Jill Brown, Monash University, Australia; Simone Senisin, University of Melbourne, Australia; Zane MaReha, Monash University, Australia; Mark Tesar, University of Auckland, New Zealand; Sonja Arndt, University of Waikato, New Zealand; Dana Mitra, Michael Burroughs, Pennsylvania State University, US; Kristina Brezicha, Georgia State University, US; Jillian Campana, University of Montana, US; Giert Biesta, Brunel University London, UK; Lynda Stone, University of Carolina at Chapel Hill; Jan Masschelein, Maartens Simons, University of Leuven. Även forskare från andra svenska universitet och högskolor, samt från Luleå tekniska universitet har presenterat vid dessa seminarier.

inriktning, Engelska med didaktisk inriktning, Matematik och lärande, Musikalisk gestaltning samt Medie- och kommunikationsvetenskap.

Vidare deltar doktoranderna i samt presenterar papers vid vetenskapliga konferenser, nationella såväl som internationella.³⁹ De tränas tidigt i att lägga fram texter vid seminarier inom först ämnet och sedan inom institutionens forskarutbildningsmiljö för att succesivt presentera i större sammanhang, såsom vetenskapliga konferenser. Genom att doktoranderna i Pedagogik både uppmuntras och förväntas att delta i olika vetenskapliga sammanhang, seminarier och konferenser samt publicera vetenskapliga texter, får de redan under sin utbildning kontakt med etablerade nätverk. Därmed får de även möjlighet att träna sin förmåga att presentera, diskutera, kritiskt granska och försvara vetenskapliga texter och arbeten i ett större vetenskapligt sammanhang – såväl nationellt som internationellt.

Av de fem doktorander som under hösten 2016 är antagna vid forskarutbildningen i Pedagogik har de fyra som aktivt bedriver sin forskarutbildning⁴⁰ i olika grad deltagit vid vetenskapliga konferenser samt publicerat texter i vetenskapliga tidskrifter och bokserier.⁴¹ Även den doktorand som under hösten 2016 var barnledig har deltagit i och presenterat paper vid vetenskapliga konferenser samt publicerat i vetenskapliga tidskrifter och bokserier.⁴²

Doktorandgruppens sammansättning

Hösten 2016 är fem⁴³ doktorander antagna vid forskarutbildningen i Pedagogik. Av dessa är två kvinnor och tre män. Födelseåren varierar mellan 1954 och 1985 (se Tabell 1a i bilagan).⁴⁴ Doktorandernas respektive inriktningar är: pedagogiska relationer, elevers etiska samtal, implementering av entreprenöriellt lärande genom deltagande forskning samt pedagogiskt ledarskap (med fokus på rektorers ledarskap) i skolans likabehandlingsarbete. Den doktorand som sedan 2014 är inaktiv har inriktningen betyg och bedömning.

Samtliga doktorander i Pedagogik har goda kunskaper i både svenska och engelska, och de uttrycker sig i såväl tal som skrift på båda språken. Samtliga har publicerat sig på engelska och presenterat paper på engelska.⁴⁵ Detta gör att doktoranderna har relevanta språkkunskaper för att genomgå en forskarutbildning i Pedagogik.

Doktorand på annan ort eller i annan miljö

Av de 39 som hittills avlagt doktorsexamen och de åtta som avlagt licentiatexamen i Pedagogik har samtliga bott på pendlingsavstånd⁴⁶ till Luleå. Detsamma gäller de nu antagna doktoranderna, med ett undantag.⁴⁷ Vi har dock goda erfarenheter av att en doktorand bor på annan ort. Denna doktorand kommer regelbundet till Luleå och deltar i institutionens gemensamma

³⁹ Se Publikationer Doktorander.

⁴⁰ När de inte har studieuppehåll, exempelvis är föräldralediga, vilket gäller en av doktoranderna.

⁴¹ Se Publikationer Doktorander.

⁴² Denna doktorand har fram till dags dato deltagit vid 13 vetenskapliga konferenser och seminarier, varav fem paper varit peer review granskade. Samma doktorand har även publicerat tre vetenskapliga artiklar, samtliga peer review granskade, i följande tidskrifter; *Gender and Education*, *Pedagogisk forskning i Sverige*, *Journal of Pedagogy*, samt skrivit ett bokkapitel publicerat i en internationell vetenskaplig skrift: i Generali, D. (a cura di.) *Le radici della razionalità critica: saperi, pratiche, teleologie*. Milano: Mimesis Edizioni.

⁴³ I denna sammanställning ingår den doktorand som hösten 2016 var föräldraledig.

⁴⁴ Den föräldralediga doktoranden finns inte med i tabell 1a i bilagan, men hennes födelseår är 1980.

⁴⁵ Se Publikationer Doktorander.

⁴⁶ Den absoluta majoriteten har bott och bor på dagligt pendelavstånd till Luleå. Två av de tidigare doktoranderna har bott i Norrbotten, men på så pass långt avstånd att de har veckopendlat till Luleå. De har dock haft sin arbetsplats och befunnit sig i Luleå på daglig basis under veckorna.

⁴⁷ I detta fall bor doktoranden i Stockholm och ingår i forskarskolan *Filosofiska perspektiv på pedagogiska relationer*, som finansieras av UVK, VR. De andra tre doktoranderna inom denna forskarskola är samtliga bosatta i Stockholmstrakten och antagna som doktorander vid Stockholms universitet (en med placering vid Södertörns högskola) och Mälardalens högskola. Detta medför att aktuell doktorand, förutom att vara en del av forskningsmiljön vid KKL, LTU, även ingår i en aktiv forskningsmiljö inom ramen för forskarskolan.

forskarutbildningsaktiviteter samt sociala aktiviteter. Mellan träffarna i Luleå deltar doktoranden i handledning, möten och seminarier via distansmedier, t.ex. Skype och Adobe Connect. Hon deltar även i aktiviteter vid andra lärosäten, till exempel seminarier och forskarutbildningskurser.

Handledargruppens sammansättning

Handledargruppens sammansättning består av två professorer (en kvinna och en man), tre biträdande professorer (två kvinnor och en man) och tre lektorer (en kvinna och två män), och deras födelseår är mellan 1954 och 1973 (se Tabell 2 i bilagan). Samtliga huvudhandledare, samt flertalet biträdande handledare, finns inom ämnet Pedagogik, medan en biträdande handledare finns inom Entreprenörskap och innovation, och en annan inom Filosofi.⁴⁸

Av handledargruppens åtta personer har fem sin anställning (100%) vid LTU (samtliga fyra huvudhandledare samt en av de biträdande handledarna). Övriga tre biträdande handledare finns vid annat lärosäte.⁴⁹

För de tre doktorander som är aktiva inom forskarutbildningsämnet Pedagogik under hösten 2016, består handledarbesättningen av sex handledare: de tre huvudhandledarna är från KKL, en biträdande handledare är från annat ämne vid universitetet och två biträdande handledare kommer från andra universitet. För den doktorand som under hösten 2016 är föräldraledig på 100% består handledarbesättningen av en huvudhandledare och en biträdande handledare, båda från KKL. Även den doktorand som är inskriven vid forskarutbildningen, men som under de senaste två åren (sedan 2014) varit inaktiv (0% aktivitet) har två handledare, vilka i dagsläget inte gör någon handledarinsats. De finns dock representerade i tabell 1a i bilagan. Samtliga externa handledare har fått uppdraget för att de tillför specifik kompetens i aktuellt forskningsprojekt. Handledarens kompetens kan finnas inom ett flertal olika områden: aktuellt ämnesområde, och/eller aktuell metod, och/eller aktuell vetenskapsteoretisk grund.

Samtliga handledare är även aktiva forskare, vilket innebär att de leder samt arbetar i olika forskningsprojekt, de publicerar sig i vetenskapliga tidskrifter och/eller böcker, de deltar vid samt presenterar paper vid vetenskapliga konferenser, och de har etablerade kontakter med forskare/forskargrupper såväl nationellt som internationellt. Samtliga har därmed goda kunskaper i engelska.⁵⁰

Handledare på annan ort eller i annan miljö

Tre av de biträdande handledarna finns vid annat lärosäte på annan ort (se tabell 2 i bilagan). Det är huvudhandledaren som ansvarar för att koordinera samverkan mellan handledare och doktorand oavsett om den biträdande handledaren finns vid annat lärosäte eller vid LTU, och i förekommande fall med doktorandens chef.⁵¹

Övervägande del av doktorandhandledningen sker på plats vid LTU, men i vissa fall sker den även via tekniska resurser, såsom Skype och Adobe Connect. Handledning på distans har fungerat mycket väl p.g.a. en nära och välfungerade doktorand- och handledarrelation samt välplanerade handledningstillfällen. Vid vissa seminarier, exempelvis mittseminarium och slutseminarium deltar alltid den biträdande handledaren på plats vid LTU. För samtliga doktorander är det av betydelse att det i doktorandens ISP framgår vilka aktiviteter som planerats och vilken roll respektive handledare har. Huvudhandledaren ansvarar för att den biträdande handledaren på annan ort känner till rutiner för forskarutbildningen vid LTU. Handledarna ansvarar även för att vid handledningssamtal följa upp, bedöma och dokumentera de aktiviteter doktoranden gjort på annan ort.

⁴⁸ Se även Aspekt: Personal.

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Se Publikationer Handledare.

⁵¹ Se *Handbok för utbildning på forskarnivå* 9.2.1, <http://www.ltu.se/research/Utbildning-pa-forskarniva/Handbok>

Systematiska granskningar för att säkerställa hög kvalitet i forskarutbildningsmiljön

Luleå tekniska universitet har två beslutsnivåer, rektor och prefekt. Inom området utbildning på forskarnivå har prefekten ansvar för antagning och anställning av doktorand samt för att utse doktorandens handledare och examinator. Filosofisk fakultetsnämnd ansvarar för utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarutbildningsnivå/konstnärligt utvecklingsarbete samt forskning inom humanistiskt, samhällsvetenskapligt, hälsovetenskapligt och konstnärligt område samt lärarutbildningen. Fakultetsnämnden är förslagsställande till rektor i strategiska frågor såsom planering, uppföljning och utvärdering av utbildning och forskning. Rektor har, inom området utbildning på forskarutbildningsnivå, delegerat beslutsbefogenheten till ordförande i fakultetsnämnd beträffande fastställande av ASP, tillgodoräknande av tidigare studier, validering av tidigare yrkeserfarenhet och medgivande av undantag från krav på grundläggande behörighet vid antagning samt organisation vid disputation. Fakultetsnämnden har en, av rektor utsedd, gemensam grupp som ger stöd i beredning av ärenden som gäller strategi, uppföljning och utvärdering inom utbildning på forskarnivå.

Fakultetsnämnden har en [modell för kvalitetssäkring av utbildning på forskarnivå](#) som beskriver hur och när uppföljning ska ske för att bedöma att målen nås effektivt och med kvalitet. Uppföljning och utvärdering av forskarutbildningsämnen sker via en modell där indikatorerna externfinansieringsgrad, vetenskapliga artiklar och konstnärligt utvecklingsarbete, antalet doktorsexamen samt personalgruppens sammansättning utvärderas vartannat år. Varje forskarutbildningsämne utvärderas även årligen genom att självvärdering skrivs och lämnas in till fakultetsnämnden för granskning, godkännande och återkoppling till ansvariga för forskarutbildningsämnet. Fakultetsnämnden tar även del av årlig statistik (nyckeltal och styrmått) för utbildning på forskarnivå. Doktoranders, medarbetares och alumners upplevelse av utbildningsprocessen följs upp via årliga enkätundersökningar och resultaten kommuniceras till fakultetsnämnden, fakultetsnämndernas gemensamma forskarutbildningsgrupp (FoG), prefekt och medarbetare.⁵²

Workshops har arrangerats i samband med framtagandet av aktuell mall för ISP, vilket har resulterat i revideringar i syfte att ISP:n än mer ska fungera som ett verktyg när aktiviteter ska planeras och följas upp för att målen ska nås. Fakultetsnämnden genomför även uppföljning var tredje år av hur prefekterna tillämpar den av rektor delegerade beslutanderätten beträffande ISP.

På central nivå driver FoG kvalitetsfrågor inom utbildningen. Gruppen har en direkt kommunikationsväg till institutionernas UL-F genom regelbundna träffar minst en gång/termin. I gruppen finns såväl doktorandombud och fakultetsnämndsrepresentanter som handläggare-representanter.

[Handbok för utbildning på forskarnivå](#) samt handläggningsordningar, rollbeskrivningar, [kvalitetssystem](#), mallar och blanketter bidrar till att tydliggöra regler och riktlinjer för utbildning på forskarnivå.⁵³ På institutionsnivå har prefekt och UL-F regelbundna möten med företrädare för forskarutbildningsämnena, lektorer och biträdande professorer/professorer för att gemensamt arbeta med förbättringar av kvaliteten på forskarutbildningen vid institutionen. UL-F samt en

⁵² <https://www.ltu.se/internt/Utbilda-studenter-och-doktorander/Utvardera-forskarutbildning>; resultat och statistik från enkäterna redovisas på: <https://www.ltu.se/internt/Utbilda-studenter-och-doktorander/Utvardera-forskarutbildning/Rapporter-1.130451>

⁵³ Se *Handbok för utbildning på forskarnivå*, men även följande: *Forsknings- och forskarutbildningsämnen vid LTU*, <http://www.ltu.se/research/subjects>; *Allmänna studieplaner* <http://www.ltu.se/research/Utbildning-pa-forskarniva/Studieplaner>; *Antagningsordning för utbildning på forskarnivå vid Luleå tekniska universitet*, <http://www.ltu.se/research/Utbildning-pa-forskarniva/Antagning>; *Kurser på forskarnivå*, <http://www.ltu.se/research/Utbildning-pa-forskarniva/Kurser>; *Kvalitetscykel utbildning på forskarnivå (personalwebben)*; *Regler för inrättande och omprövning av forskningsämne/forskarutbildningsämne vid Luleå tekniska universitet (personalwebben)*; *Mall för individuell studieplan (personalwebben)*; *Mall för allmän studieplan för utbildning på forskarnivå (personalwebben)*; *Arbets- och beslutsordning för LTU (personalwebben)*; *Verksamhetskarta (personalwebben)*; *Anhållan om byte av handledare*, http://www.ltu.se/cms_fs/1.57458!/bytehandledare.pdf;

doktorandrepresentant är också del av institutionens ledningsgrupp, där bl.a. strategi för, och uppföljning av, forskarutbildning behandlas. Prefekt rapporterar årligen till fakultetsnämnden vilka kvalitetsförbättrande åtgärder som vidtagits på institutionsnivå. Kursplan för kurs på forskarutbildningsnivå fastställs av prefekt och även doktorandens individuella studieplan fastställs och följs årligen upp av prefekten samt UL-F. Prefekten fastställer även tidpunkt för doktorands licentiatseminarium eller doktorsdisputation efter förslag från handledare samt föreslår ordförande vid disputation, vilket fastställs av fakultetsnämndens ordförande.

Doktorander ges möjlighet att vara medlem i doktorandsektionen, vars ändamål är att tillvarata medlemmarnas intressen i allmänhet samt att delta i utveckling av utbildning på forskarnivå och studieförutsättningar för doktorander i synnerhet. Doktorandsektionen utser doktorandrepresentanter som bevakar doktorandens intresse vid beredning och beslut av ärenden som berör utbildning på forskarnivå inom de olika beslutsorganen vid universitetet. I övrigt anordnas aktiviteter där aktuella doktorandfrågor behandlas och möjlighet till social samvaro ges.

Sammanfattande analys av aspekten Forskarutbildningsmiljö

Sammanfattningsvis kan sägas att doktorandgruppens sammansättning är väl balanserad beträffande ålder, kön och inriktning. Detsamma gäller för handledargruppen: fyra av handledarna är kvinnor och fyra är män. Kompetensmässigt täcker handledarna väl doktorandernas behov och åldersmässigt finns ett spann mellan yngre och äldre handledare. På sikt kommer dock ett generationsskifte att ske och behovet av en förnyring i handledargruppen är önskvärt. För att möta denna utmaning arbetas det inom institutionen på ett medvetet och långsiktigt sätt, bl.a. genom undervisning vid forskarutbildningskurser, genomgången handledarutbildning samt biträdande handledarskap.⁵⁴

Doktorander i Pedagogik ingår i en forskarutbildningsmiljö där de uppmanas till deltagande vid olika typer av seminarier internt, såväl som externt, men även vid nationella och internationella vetenskapliga konferenser. Detta medför i sin tur att doktorander i Pedagogik redan under sin utbildning kommer att ingå i olika vetenskapliga sammanhang och nätverk, såväl nationellt som internationellt. Genom detta får de redan under sin utbildning kontakter med forskare/forskargrupper, av gagn för den fortsatta karriären.

Vad gäller doktorander på annan ort förekommer detta i mindre omfattning: en doktorand av över 50 doktorander, utexaminerade eller nu antagna, finns på annan ort. Vad gäller handledarna fanns under 2016 tre biträdande handledare vid annat lärosäte. Vid dessa fall har fram till dags dato inga problem uppstått i samband med detta, utan kontakter, handledning, deltagande vid seminarier etc. sker regelbundet med hjälp av tekniska resurser (t.ex. Skype och Adobe Connect), men även vid regelbundna fysiska träffar i Luleå. Att majoriteten av doktoranderna bor i Luleå eller på dagspendlingsavstånd, kan ses som en styrka eftersom närheten mellan doktorander, handledare och andra forskare ger möjligheter till både formella och informella samtal, viktiga för doktorandernas progression i utbildningen.

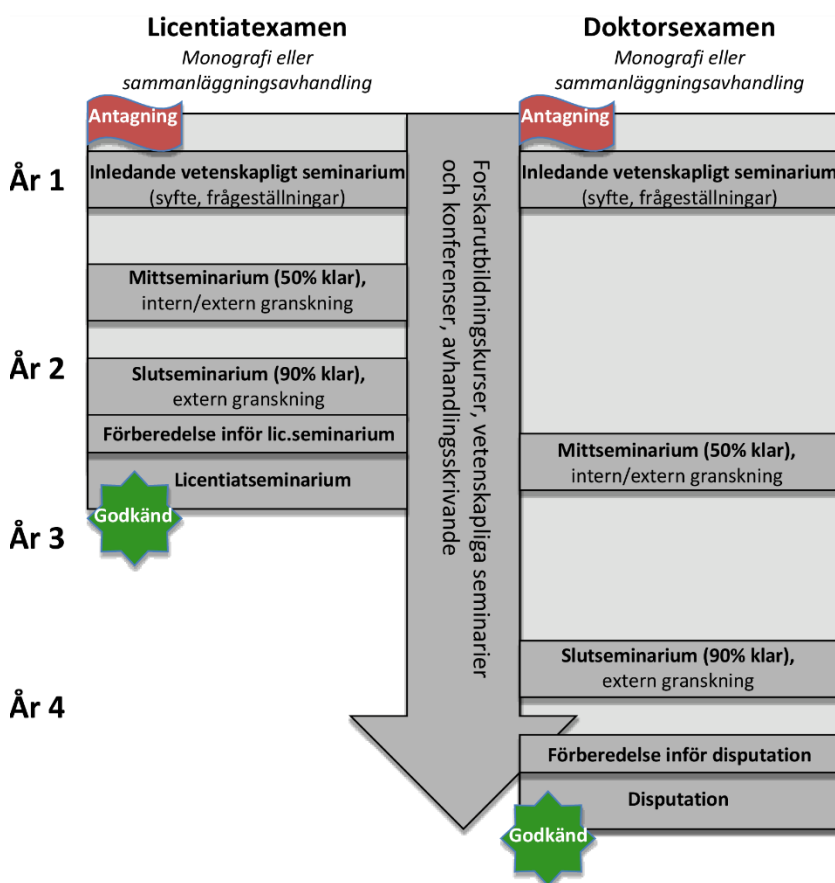
Ett identifierat utvecklingsområde och en utmaning för forskarutbildningsämnet Pedagogik är att öka antalet doktorander. Då de volymanslag som institutionerna vid LTU tilldelas för anställda doktorander endast täcker ca en fjärdedel av den faktiska kostnaden behövs det för att kunna utlysa nya doktorandtjänster ytterligare medel, interna eller externa. Diskussioner för att möjliggöra detta förs kontinuerligt inom institutionen och fakultetsnämnden. Det finns långtgående planer för att inrätta en forskarskola för utbildningsvetenskapliga ämnen (där Pedagogik ingår som ett av de tilltänkta ämnena) tillsammans med kommuner i Norrbotten. I dagsläget är planen att en sådan forskarskola kan starta 2018 med 10–12 doktorander, varav två–tre i Pedagogik.

⁵⁴ Se även punkten Långsiktig plan för att säkra handledarresurser.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Forskarutbildningen i Pedagogik vid LTU bygger på nedanstående modell (Figur 1), vilken illustrerar obligatoriska moment och progression i forskarutbildningen. Doktoranden tränas, bedöms och examineras i samtliga av högskoleförordningens examensmål av handledare, examinator samt av externa experter. Figur 1 illustrerar strategier för att säkerställa måluppfyllelse i *samtliga tre kunskapsformer*.

Figur 1. Översiktsbild av doktorandens väg till examen.

För att tydliggöra hur doktorander i Pedagogik uppnår uppsatta mål redovisas detta i tabellform. I tabell 1 nedan ges en beskrivning och analys av hur former för och innehåll i utbildningen säkerställer att doktoranderna visar bred och djup kunskap och förståelse både inom forskarutbildningsämnet och inom vetenskaplig metodik. Vidare visas förhållandet mellan examens- och lärandemål, lärandeaktivitet och examination, samt hur doktorandernas progression uppnås under utbildningen gällande måluppfyllelse av kunskapsformen – *kunskap och förståelse*.⁵⁵

⁵⁵ Tabellen utgår från doktorsexamen, men gäller även för licentiatexamen: då anpassad till de aktuella målen för licentiatexamen.

Tabell 1. Måluppfyllelse av kunskapsformen kunskap och förståelse.

Kunskap och förståelse			
Examensmål	Lärandemål	Lärandeaktivitet och examination	Progression
<p>- visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av forskningsområdet.</p>	<p>Doktoranden ska:</p> <ul style="list-style-type: none"> - i avhandlingsarbetet och i andra sammanhang kunna analysera texter samt empiriskt material i relation till teorier och frågeställningar relevanta för forskningsområdet, - analytiskt granska frågeställningar relevanta för avgränsade sammanhang och för ämnet aktuella problemområden, - formulera kritiska analyser av egna och andras pedagogiska forskningsresultat. 	<p>Aktivt deltagande i och godkänd examination i forskarutbildningskurser.</p> <p>Aktivt deltagande och presentationer vid konferenser, seminarier och andra vetenskapliga mötesplatser inom ämnet Pedagogik.</p> <p>Artikel/paperskrivande, inklusive publicering.</p> <p>Författande av monografi eller sammanläggningsavhandling som publiceras och försvaras vid offentligt seminarium.</p>	<p><i>Presentationer</i> i olika forum: I början tillsammans med handledare, inom pedagogiksämnets seminarier, därefter inom institutionens seminarier, och successivt vid nationella och internationella konferenser.</p> <p><i>Publikationer:</i> Under utbildningens tid ställs allt högre krav på doktorandens självständighet och ansvar vid publikationer. I början vanligtvis tillsammans med handledare eller annan forskare och mot slutet av utbildningen vanligtvis som ensam författare.</p> <p><i>Metod:</i> I början en generell förståelse för vetenskaplig metod, för att successivt fördjupas och snävas in mot det specifika forskningsområdets metoder.</p>
<p>- visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.</p>	<p>Doktoranden ska:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kunna hantera metoder och analysverktyg lämpade för pedagogisk forskning, - i avhandlingsarbetet identifiera, formulera och undersöka pedagogiska forskningsproblem, - kunna visa förmåga att motivera val av och på ett strukturerat och noggrant sätt använda relevanta forsknings- och analysmetoder som fångar och gör det möjligt att analysera komplexa pedagogiska fenomen, - visa förmåga att i seminariediskussioner och vid nationella och internationella konferenser kunna diskutera egen forskning, samt ge självständiga och välmotiverade synpunkter på andras forskning. 	<p>Aktivt deltagande i och godkänd examination i forskarutbildningskurser inom vetenskaplig metod, såväl inom ämnet Pedagogik som närliggande ämnen.</p> <p>Aktivt deltagande och presentationer vid konferenser, seminarier och andra vetenskapliga mötesplatser inom ämnet Pedagogik.</p> <p>Artikel/paperskrivande, inklusive publicering.</p> <p>Författande av monografi eller sammanläggningsavhandling som publiceras och försvaras vid offentligt seminarium.</p>	<p>I början en generell förståelse för vetenskaplig metod, för att successivt fördjupas och snävas in mot det specifika forskningsområdets metoder.</p>

Förutsättningar för att doktoranden slutför utbildningen inom planerad tid

Den huvudsakliga förutsättningen för att doktoranden ska kunna slutföra forskarutbildningen inom planerad tid är den handledning doktoranden erbjuds. Handledarens roll anpassas efter situationen samt utifrån doktorandens progression inom ett visst kunskapsområde. Institutionen avsätter 7,5% handledningstid per år och doktorand (127 timmar/år) till handledning, vilket möjliggör kontinuerlig handledning över tid. Hur tiden disponeras beslutas gemensamt av handledare och doktorand. Att institutionen har avsatt tid för handledning har bidragit positivt till doktorandens måluppfyllelse.

När en doktorand antas till forskarutbildning upprättas alltid en ISP. Den utformas av handledare och doktorand enligt fastställd mall.⁵⁶ I denna plan ska bland annat framgå vilka aktiviteter som doktoranden ska genomföra för att nå examensmålen för forskarutbildningen. Även handledarnas insatser för att bidra till måluppfyllelsen dokumenteras i ISP:n och fördelningen mellan kurser och vetenskapligt arbete specificeras utifrån ram fastställd i ämnets ASP.

ISP:n är ett "levande" dokument. Minst två gånger per år värderar doktorand och handledare hur de upplever att forskarutbildningen fortskrider och kommenterar eventuella avvikelser samt ger förslag på åtgärder. ISP:n granskas, godkänns och återkopplas av UL-F, på delegation av prefekt. ISP:n ska kunna användas som juridiskt dokument om tvist uppstår.

Universitetet har ett utbud av kurser på forskarutbildningsnivå, vilka kategoriseras generella, ämnesbreddande eller ämnesfördjupande. I det generella utbudet erbjuds kurser inom fem områden: vetenskapsteori, forskningsetik, forskningsmetodik, kommunikation och ledarskap. Dessa fastställs i tvåårsperioder av rektor efter beredning av fakultetsnämndernas gemensamma forskarutbildningsgrupp. Institutionerna med utbildningsuppdrag erhåller en basersättning i enlighet med universitetets interna resursfördelningsmodell. Kompetensutvecklande kurser och utbildningar typ informationsökning, forskningsfinansiering, introduktionsutbildning för doktorander samt handledarutbildning planeras och genomförs via Verksamhetsstödet⁵⁷, medan kurser i Höskolepedagogik planeras och genomförs via HPC.

För doktorander i Pedagogik ingår obligatoriska kurser om minst 30 högskolepoäng inom följande områden: pedagogik, vetenskapsteori, vetenskapliga metoder samt etik (se ASP:n).⁵⁸ Kurser inom dessa områden erbjuds vid LTU, men doktorander kan även välja att läsa kurser vid andra lärosäten. Av de nuvarande doktoranderna har tre läst minst en forskarutbildningskurs vid annat universitet. Tillgodoräknade av kurs som examinerats vid annat lärosäte godkänns av ämnesföreträdare/examinator för forskarutbildningen i Pedagogik. Tillgodoräknande av forskarutbildningskurs som är godkänd före antagning beslutas av ordförande i Filosofiska fakultetsnämnden efter ansökan av handledare och doktorand.⁵⁹

Ytterligare medel för att säkerställa måluppfyllelse gällande kunskap och förståelse är att doktoranderna i Pedagogik uppmanas och påbjuds att delta vid seminarier, konferenser, nätverksträffar på lokal, nationell och internationell nivå.⁶⁰

Kvalitetsutvecklande åtgärder i syfte att säkra måluppfyllelse

Ett sätt att följa upp och säkra måluppfyllelsen är att ISP:n följs upp minst två gånger per år. Inför uppföljningen av ISP:n utvärderar doktoranden och handledaren doktorandens progression i relation till examens- och lärandemålen, och lärandeaktiviteter och examinationer sammanfattas. Utifrån utvärderingen ställs nya delmål upp. Vid eventuell identifierad brist inom området kunskap och förståelse kan åtgärder exempelvis bestå av extra handledning, deltagande vid fler forskningskonferenser eller seminarier, att doktoranden läser en specifik kurs och/eller specifika texter som valts i samråd med handledare samt anlita av extern expertis. Handledare är ansvariga för att i samråd med doktoranden bedöma och välja kurser och aktiviteter med utgångspunkt i doktorandens förkunskaper, erfarenheter och forskningsprojektets inriktning, och utifrån detta planera kommande termin. Den av doktorand och handledare underskrivna individuella studieplanen granskas av UL-F och prefekt, fastställs och återkopplas till doktorand och handledare och eventuella ytterligare revideringar görs innan planen godkänns av UL-F, på delegation av

⁵⁶ <http://www.ltu.se/research/Utbildning-pa-forskarniva/Handbok/Mallar-utbildning-pa-forskarniva-1.57459>

⁵⁷ Verksamhetsstödet uppdrag är bl.a. att säkerställa väl fungerande administrationsprocesser som stödjer utbildning och forskning, driva utvecklingsarbete inom administrativa processer, samt ge service åt studenter och anställda: www.ltu.se/ltu/Organisation/Verksamhetstod

⁵⁸ <http://www.ltu.se/research/Utbildning-pa-forskarniva/Studieplaner/Allmanna-studieplaner-Filosofisk-fakultetsnamnd/Pedagogik-KKL-1.106443>

⁵⁹ Se *Handbok för utbildning på forskarnivå vid LTU*: www.ltu.se/research/Utbildning-pa-forskarniva/Handbok

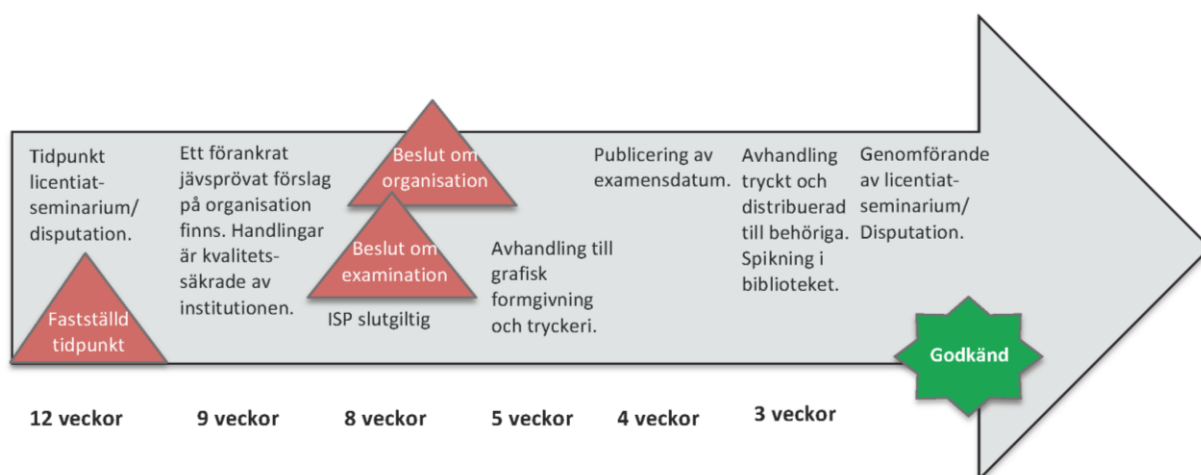
⁶⁰ Se även aspekt: Forskarutbildningsmiljö.

prefekt. Riktlinjer för ev. studieuppehåll eller studieavbrott finns reglerat i [Handboken för utbildning på forskarnivå](#).⁶¹

Förutom att ISP:n följs upp minst två gånger, är en annan kvalitetsutvecklande åtgärd för att säkerställa måluppfyllelse att doktoranderna ska genomföra de obligatoriska moment som beskrivs i figur 1. Dessa ger möjlighet för doktoranden att visa utveckling inom alla tre kunskapsområden, vilket utgör en grund för bedömning och examination.

Progressionen i handledningen av en doktorand till en självständig forskare bygger på LTU:s [modell för pedagogisk idé](#) som innebär en progression av kunskaper och färdigheter utifrån självständighetstrappan, där målet är att utbilda självständiga och handlingskraftiga aktörer inom sina respektive områden. Progression genomsyrar hela forskarutbildningen för att säkerställa att alla kunskapsformer utvecklas.⁶² I tabell 1, 2 och 3 redovisas för hur doktorander inom forskarutbildningsämnet Pedagogik ska uppnå progression och nå måluppfyllelse inom de tre kunskapsområdena.

Processen för forskarutbildningens slutexamination (licentiatseminarium och disputation) kvalitetssäkras genom en rad åtgärder, vilka är beskrivna i [Handbok för utbildning på forskarnivå](#).⁶³ I nedanstående figur (Figur 2) ges en schematisk bild över denna process.

Figur 2. Process för slutexamination inom forskarutbildning (licentiatseminarium och disputation).

Aspekt: Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

I tabell 2 nedan ges en beskrivning och analys av hur former för och innehåll i utbildningen säkerställer doktorandernas förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning inom givna ramar. Den visar också hur doktorandens förmåga att i nationella och internationella sammanhang diskutera sin forskning säkerställs och hur denna bidrar till samhällets utveckling. I tabellen ges även en beskrivning och analys av förhållandet mellan examens- och lärandemål samt lärandeaktivitet och examination. Vidare anges hur doktorandernas progression uppnås under utbildningen gällande måluppfyllelse av kunskapsformen – *färdighet och förmåga* (se Tabell 2).⁶⁴

⁶¹ *Handbok för utbildning på forskarnivå vid LTU*: www.ltu.se/research/Utbildning-pa-forskarniva/Handbok, punkt 7.5 & 7.6.

⁶² Pedagogiska aktiviteter följs upp vartannat år via *Modell för utveckling och utvärdering av utbildning*. www.ltu.se/cms_fs/1.108762!/file/Utbildningsguide_low_2.pdf

⁶³ www.ltu.se/research/Utbildning-pa-forskarniva/Handbok

⁶⁴ Tabellen utgår från doktorsexamen, men gäller även för licentiatexamen: då anpassad till de aktuella målen för licentiatexamen.

Tabell 2. Måluppfyllelse av kunskapsformen färdighet och förmåga.

Färdighet och förmåga			
Examensmål	Lärandemål	Lärandeaktivitet och examination	Progression
- visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,	Doktoranden ska: - i avhandlingsarbetet och i andra sammanhang kunna analysera filosofiska och teoretiska texter samt empiriskt material i relation till teorier och frågeställningar relevanta för forskningsområdet Pedagogik, - analytiskt granska frågeställningar relevanta för avgränsade sammanhang och för ämnet aktuella problemområden, - formulera kritiska analyser av egna och andras pedagogiska forskningsresultat.	Vetenskaplig analys och syntes av insamlat material som presenteras och diskuteras vid forskarutbildningskurser inklusive godkänd examination, seminarier och konferenser. Artikel/paperskrivande, inklusive publicering. Författande av monografi eller sammanläggningsavhandling som publiceras och försvaras vid offentligt seminarium.	Först med hjälp av handledares stöd, därefter självständigt ge kunna framåtsyftande respons och kritik på andras texter inom olika teoretiska och metodologiska områden relaterade till Pedagogik (skriftligt och muntligt). Ge professionell respons och kritik på olika nivåer och inom olika teoretiska och metodologiska inriktningar. Leda och planera seminarier och ta ansvar för och främja nyanställdas respons och delaktighet.
- visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,	Doktoranden ska: - i avhandlingsarbetet identifiera, formulera och undersöka pedagogiska forskningsproblem, - motivera val av relevanta forsknings- och analysmetoder samt kunna använda dessa på ett strukturerat och noggrant sätt, - i seminarie-diskussioner och vid nationella och internationella konferenser kunna diskutera egen forskning, samt diskutera och ge självständiga och välmotiverade synpunkter på andras pågående forskning.	Självständigt formulera syfte och forskningsfrågor samt planera och genomföra datainsamling i relation till det egna forskningsprojektet som presenteras och diskuteras vid forskarutbildningskurser, seminarier och konferenser. Presentera och diskutera syfte och forskningsfrågor vid seminarium.	Att inledningsvis, med hjälp av handledare och övriga forskare i miljön, erövra grundläggande färdigheter och förmågor att planera och bedriva forskning för att successivt öka självständigheten och planera och genomföra forskningen på egen hand.
- med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen	Doktoranden ska: - kunna klargöra hur den egna forskningen bidrar till den pedagogiska kunskapsbildningen.	Författande och offentligt försvar av en avhandling som bidrar till kunskapsutvecklingen.	Inledningsvis presenterar doktoranden sin forskning internt inom forskarutbildningsmiljöns seminarieserier, för att därefter presentera i nationella och internationella forum. Till en början har handledargruppen en viktig stödjande funktion vid olika presentationer, vetenskapliga såväl som populärvetenskapliga, men successivt ska doktoranden träna sin självständighet.
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt,	Doktoranden ska: - med väl valda uttrycksformer presentera sin forskning vid nationella och internationella konferenser, samt vid det egna lärosätet och i den pedagogiska praktiken.	Delta i, presentera och diskutera egen forskning vid seminarier, vetenskapliga konferenser, nationellt och internationellt.	
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap, och	Doktoranden ska: - utifrån tidigare och egen forskning, samt i relation till pedagogisk praktik, kunna identifiera och formulera behov av ytterligare pedagogisk kunskap.	Aktivt bidra till forskningsansökningar, FoU-projekt, artikelskrivande och konferenspresentationer.	
- visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.	Doktoranden ska: - kunna uppmärksamma behov av, och bidra till, utveckling av praktisk reflekterad kunskap. - kunna bidra till samverkan mellan pedagogisk teori och praktik.	Genomföra populärvetenskapliga presentationer och publikationer riktade till lärarprofessionen och allmänheten. Delta i praktiska FoU-projekt. Ge feedback vid seminarier.	

Förutsättningar för att doktoranden slutför utbildningen inom planerad tid

Strategier för att säkerställa förutsättningar för att doktoranden slutför utbildningen inom planerad tid är desamma som anges i aspekt: Måluppfyllelse av kunskapsformen – kunskap och förståelse (se sid 13), men med fokus på måluppfyllelse av kunskapsformen – *färdighet och förmåga*.

Kvalitetsutvecklande åtgärder i syfte att säkra måluppfyllelse

Kvalitetsutvecklande åtgärder för att säkerställa måluppfyllelse inom kunskapsområdet *färdighet och förmåga* är desamma som de strategier som anges i aspekt: Måluppfyllelse av kunskapsformen – kunskap och förståelse (se sid 13), men med fokus på måluppfyllelse av kunskapsformen – *färdighet och förmåga*. Vid eventuell identifierad brist inom området kan åtgärder exempelvis bestå av att doktoranden får träna sin förmåga att analysera samt motivera och diskutera sina analyser ytterligare, t.ex. vid vetenskapligt seminarium eller konferens. Doktoranden kan även uppmanas att läsa en extra metodkurs, beroende på vad eventuell avvikelse består av.

Aspekt: Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

I tabell 3 nedan ges en beskrivning och analys av hur former för och innehåll i utbildningen säkerställer att doktoranderna når intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet. Den visar också hur det säkerställs att doktoranderna når fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används. I tabellen ges även en beskrivning och analys av förhållandet mellan examens- och lärandemål samt lärandeaktivitet och examination. Vidare anges hur doktorandernas progression uppnås under utbildningen gällande måluppfyllelse av kunskapsformen – *värderingsförmåga och förhållningssätt* (se Tabell 3).⁶⁵

Tabell 3. Måluppfyllelse av kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt.

Värderingsförmåga och förhållningssätt			
Examensmål	Lärandemål	Lärandeaktivitet och examination	Progression
- visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar	Doktoranden ska: - visa integritet, självständighet och originalitet i sitt forskningsarbete, - ha kännedom om och i sin egen forskning tillämpa forskningsetiska principer, - visa kännedom om och förmåga att genomföra forskning i enlighet med vetenskaplig redlighet.	Aktivt deltagande i och godkänd examination i kurser och kursmoment i forskningsetik. Etikprövning av doktorandprojekt. I de fall ett doktorandprojekt inte faller inom ramen för etikprövningslagen eftersträvas att aktuell doktorand deltar i diskussioner och arbete i anslutning till ett forskningsprojekt, och i vissa fall annan doktorands projekt, etikprövas.	Att via kurser och kursmoment erövra en allt djupare förståelse av och större medvetenhet för forskningsetiska principer samt kunna värdera och applicera detta på eget och kommande forskningsprojekt. Göra balanserade värderingar mellan förväntad nytta och eventuella risker med den aktuella forskningen.
- visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.	Doktoranden ska: - kunna värdera den pedagogiska vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och som forskare ta ansvar för hur forskning genomförs och hur forskningsresultat framställs.	Forskningens användbarhet avhandlas och problematiseras i forskarutbildningskurser, under seminarier samt vid examinationer. Presentation och diskussion av egen forskning utanför akademien i sammanhang där olika samhällsaktörer ingår: via Vetenskapens Hus, kompetensutvecklingsdagar för personal i förskola och skola, open space forum, websida.	

⁶⁵ Tabellen utgår från doktorexamen, men gäller även för licentiatexamen: då anpassad till de aktuella målen för licentiatexamen.

Förutsättningar för att doktoranden slutför utbildningen inom planerad tid

Strategier för att säkerställa förutsättningar för att doktoranden slutför utbildningen inom planerad tid är desamma som anges i aspekterna: Måluppfyllelse av kunskapsformerna kunskap och förståelse samt färdighet och förmåga (se sid 13 & 16), men med fokus på måluppfyllelse av kunskapsformen – *värderingsförmåga och förhållningssätt*.

Kvalitetsutvecklande åtgärder i syfte att säkra måluppfyllelse

Kvalitetsutvecklande åtgärder för att säkerställa måluppfyllelse inom området värderingsförmåga och förhållningssätt är desamma som de strategier som anges i aspekterna: Måluppfyllelse av kunskapsformerna kunskap och förståelse samt färdighet och förmåga (se sid 13 & 16), men med fokus på måluppfyllelse av kunskapsformen – *värderingsförmåga och förhållningssätt*. Vid eventuell identifierad brist inom området kan åtgärder exempelvis bestå av att doktoranden genomgår ytterligare kurs med bäring på t.ex. forskningsetik, deltar vid skrivande av etikprövning eller när etiska överväganden görs i samband med forskningsansökan, deltar vid KKL:s tvärvetenskapliga doktorandseminarium när forskningsetik behandlas.⁶⁶

Sammanfattande analys av aspektområde: Utformning, genomförande och resultat

Denna sammanfattande analys gäller måluppfyllelse för samtliga kunskapsformer: *kunskap och förståelse, färdighet och förmåga* samt *värderingsförmåga och förhållningssätt*. När det gäller förutsättningar för att doktoranden slutför utbildningen inom planerad tid har olika strategier angetts i det ovanstående: t.ex. kontinuerlig handledning, ISP, kurser, seminarier, konferenser och nätverksträffar. Dessa strategier har visat sig vara framgångsrika och gett goda förutsättningar för att doktorandernas forskarutbildning fortskrider och avslutas enligt plan. Av de sju doktorander som avlagt examen under de senaste fem åren (2012 – 2016) har samtliga genomfört sina avhandlingsstudier inom avsatt tid (se Tabell 1b i bilagan).⁶⁷ Ytterligare ett sätt att verifiera att forskarutbildningen håller god kvalitet samt når uppsatta mål är att doktorandernas artiklar och texter kvalitetssäkras via peer-review processer. Vidare har forskningsansökningar, där doktorander ingår, erhållits i konkurrens.

Inom forskarutbildningen i Pedagogik arbetas kontinuerligt med att tydliggöra och säkerställa lärandeaktiviteter och examinationer samt doktorandernas progression.⁶⁸ Vidare har det utvecklats lokala mål för forskarutbildningen i Pedagogik, men dessa är ännu inte fastställda av FFN. Det pågår även diskussioner om ett utvecklingsarbete för att tydliggöra hanterbara mål och progression i ISP:n med syfte att skapa tydligare korrelation mellan doktorandens forskningsprojekt och målen i de olika kunskapsformerna.

Särskilda kvalitetsutvecklande åtgärder i syfte att stärka måluppfyllelse inom kunskapsområdet *kunskap och förståelse*, är att om avvikelser från plan i ISP:n upptäcks, kan handledare anvisa doktorander att läsa litteratur eller att genomföra en specifik kurs som breddar eller fördjupar doktorandens systematiska förståelse av och specialistkunskap inom forskningsområdet. Samma strategier gäller för att fördjupa kunskap och förståelse av relevanta forskningsmetoder inom forskarutbildningsämnet och i synnerhet i doktorandens eget forskningsarbete.

Om det upptäcks att området *färdighet och förmåga* behöver stärkas är specifika kvalitetsutvecklande åtgärder att doktoranden tillsammans med handledaren får stöd i att formulera

⁶⁶ Se även Arbetet för att stärka doktorandernas forskarutbildningsmiljö.

⁶⁷ Normalfallet är 5 år för doktorsexamen, 2,5 år för licentiatexamen & 2,5 år från licentiatexamen till doktorsexamen. Av tabell 1b framgår att två av doktoranerna antogs 2009 och avlade doktorsexamen 2016 (dvs 7-8 år). Dessa doktorander har båda två varit föräldralediga i två omgångar var, dvs två barn har fötts under tiden för respektive doktorands forskarutbildning. Den faktiska tiden blir därför ca 5 år för var och en av dessa doktorander.

⁶⁸ Se tabellerna 1, 2 & 3.

syfte och frågeställningar samt analysera empirin. Om det upptäcks att doktoranden en tid in i sin forskarutbildning inte i så hög grad deltagit i forskningsseminarier, lokalt, nationellt och internationellt och även i populärvetenskapliga sammanhang, är en kvalitetsutvecklande åtgärd att handledaren skapar förutsättningar för ett ökat deltagande. Förutsättningar kan till exempel vara att säkerställa att finansiering finns för doktoranden att delta i forskningskonferenser eller att anordna ett seminarium och bjuda in externa experter relevanta för doktorandens forskning.

Om det i ISP:n framkommer att doktorander behöver stärka sin *värderingsförmåga och förhållningssätt*, trots att de genomgått en kurs i forskningsetik (vilket är obligatoriskt inom forskarutbildningen i Pedagogik) kan en kvalitetsutvecklande åtgärd vara att hålla seminarier eller samtal med enskilda doktorander om forskningsetik. Det finns inom Pedagogik god kompetens inom området forskningsetik eftersom ämnesföreträdaren mellan åren 2008–2016 har varit ordinarie ledamot vid regionala Etikprövningsnämnden i Umeå. Det finns även såväl seniora som juniora forskare i miljön som i sin forskning fokuserar just etiska frågeställningar kopplat till det pedagogiska forskningsområdet. Sammantaget gör det att det finns kompetens för och vilja att möta forskningsetiska utmaningar i doktoranders arbeten.

Arbetslivets perspektiv

Forskarutbildningens användbarhet och förberedelse för yrkeslivet

De doktorander som utbildas i forskarutbildningsämnet Pedagogik förbereds för ett yrkesliv som självständiga forskare inom akademi, alternativt inom kommunal/fristående eller statlig verksamhet: främst förskola, skola eller annan utbildningsverksamhet. De kunskaper som förvärvats inom forskarutbildningen ska förbereda doktoranderna för att i ett framtida yrkesliv kunna arbeta både självständigt och tillsammans med andra, med forskning samt utvecklings- och utredningsuppdrag på vetenskaplig grund. Övervägande del av doktoranderna i Pedagogik väljer en fortsatt karriär inom akademien. Det finns emellertid exempel där doktorander valt tjänst i kommun (en), stat (en) eller näringsliv (en), men även kombinationstjänst mellan kommun och universitet (tre). Det innebär att 87% har stannat inom akademien, medan 13% har valt annan karriär.

Strategier för att säkerställa att doktoranderna utvecklar de kunskaper som efterfrågas i ett framtida yrkesliv är att innehållet i och utformningen av utbildningen är upplagd på så sätt att den ger möjligheter till fördjupning inom ett specifikt forskningsområde, samt att doktoranderna presenterar och deltar vid olika pedagogiska och vetenskapliga seminarier och konferenser, lokalt, nationellt och internationellt, vilket ger en vidare syn på forskning inom den utbildningsvetenskapliga sektorn (både vad gäller ämnesinnehåll, teorier och metoder), som går utanför det egna forskningsområdet. Denna djupa och breda kunskap är meriterande när doktoranderna sedan kommer att arbeta som självständiga forskare inom akademien alternativt inom kommunal/fristående eller statlig verksamhet (främst inom förskola, skola eller annan utbildning).

Förberedelse för arbetslivet och olika karriärvägar

Ansvariga för utbildningen⁶⁹ inhämtar information som är relevant för utbildningens kvalitetssäkring och utveckling bl.a. genom att det alltid finns externa representanter i Fakultetsnämnden i syfte att säkra arbetslivsperspektivet. Även handledare och övriga forskare i miljön inhämtar information genom erfarenhetsutbyten med andra forskare och representanter för olika kommunala och statliga organisationer, men även internationellt, genom deltagande i olika nätverk och forskningsprojekt. Exempel på organisationer och nätverk som de ansvariga för forskarutbildningen samverkar med på en regelbunden basis är: organisationen Norrbottens Kommuner, Skolverket, Läraförbundet och Lärarnas Riksförbund samt Rådet för kunskapsutveckling inom området socialtjänst och närliggande områden inom hälso- och sjukvård.

⁶⁹ Fakultetsnämnden, prefekt, examinator samt handledare.

I doktorandernas ISP ska även en karriärplanering göras.⁷⁰ Konkreta exempel på sådan karriärplanering är bland annat att doktoranden går högskolepedagogisk kurs, handledarutbildning steg 1, deltar vid skrivande av forskningsansökningar, undervisar inom pedagogikkurser och lärarutbildningen, inklusive handledning av examensarbeten.

Hur forskarutbildningen involverar alumner

Eftersom disputerade doktorander i Pedagogik i stor utsträckning (87%) hittills har gått till ett arbete som forskare inom akademien, där ibland LTU, medverkar alumner i forskarutbildningskurser. De fungerar också som huvud- eller biträdande handledare, deltar vid seminarier där doktorander lägger fram texter samt skriver forskningsansökningar och arbetar i forskningsprojekt med doktorander. Alumner som arbetar vid andra lärosäten än LTU inbjuds till att granska doktoranders arbeten vid till exempel mitt- och slutseminarium. Alumner har också engageras som medlem i betygsnämnder vid disputationer, under förutsättning att jäv inte föreligger.

LTU genomför vart tredje år enkätundersökningar riktade till alumner som disputerat vid universitetet. I dessa undersökningar ingår universitetets samtliga forskarutbildningsämnen och den är således inte specifikt riktad mot Pedagogik. Resultaten av dessa undersökningar ligger till grund för förbättringsåtgärder. Exempel på åtgärder är reviderad ISP-mall, reviderade riktlinjer för byte av handledare och utvecklande av nya forskarutbildningskurser.

Doktorandernas institutionstjänstgöring

Praxis är att doktoranderna under sin forskarutbildning utför 20% institutionstjänstgöring.⁷¹ Eftersom KKL har många utbildningar med många studenter, arbetar doktoranderna främst med undervisning och handledning på både grund- och avancerad nivå, men i vissa fall även med olika uppgifter inom forskningsprojekt (relaterat till, men inte alltid identiskt med doktorandens avhandlingsprojekt). Innehållet i institutionstjänstgöringen är viktiga meriter för doktoranderna inför det kommande yrkeslivet inom akademien: för att få ett lektorat ska personen i fråga visa både pedagogisk och vetenskaplig skicklighet. Kommer doktoranden att arbeta inom en annan utbildningsorganisation utanför akademien, är pedagogisk erfarenhet också av särskild vikt. Den pedagogiska erfarenheten bidrar till insikt i en utbildningsverksamhet och praktisk erfarenhet av att undervisa. Doktorander involveras också i institutionens utvecklingsarbete, exempelvis PUF-projekt inom lärarutbildningen.⁷² Detta arbete är meriterande både för kommande arbete inom akademi, men även för arbete inom andra utbildningsorganisationer utanför akademien, genom att doktoranderna tränas i att genomföra pedagogiskt utvecklingsarbete. I de fall doktoranden är en s.k. kommunidoktorand och därmed har sin anställning i en kommun, sker ”institutionstjänstgöringen” inom den kommunala verksamheten.

Vad respektive doktorands konkreta institutionstjänstgöring består av bestäms i samråd mellan doktorand, handledare samt närmaste chef. Principen är att arbetsuppgifterna anpassas i förhållande till doktorandens forskningsinriktning samt utvecklingsbehov för att kunna agera professionellt i kommande arbetsliv utifrån den karriärväg doktoranden väljer.

Sammanfattande analys av Arbetslivets perspektiv

Medverkan i olika nätverk och forskningsprojekt ger handledare och lärare kunskap om forskningsfronten inom den pedagogiska forskningen, vilket gör att forskarutbildningen i Pedagogik kan vidareutvecklas utifrån detta: innehålls-, teori- och metodmässigt. Dessutom ger medverkan i nämnda sammanhang också kunskap om vilka behov som avnämare för

⁷⁰ Se punkt 3.4 *Planering inför karriär efter forskarexamen* i ISP:n.

⁷¹ Doktorand kan, i samråd med handledare, välja om hen vill bedriva forskarutbildningen på 100% under 4 år, istället för det vanliga på 80% under 5 år. Hittills har endast en doktorand i Pedagogik valt att bedriva sin forskarutbildning enligt det första alternativet: 100% under 4 år.

⁷² Se avsnittet *Handledarens vetenskapliga och pedagogiska kompetensutveckling*.

forskarutbildningen har, dvs. vilka frågor som skolpraktiken vill ha belysta utifrån ett professionellt perspektiv, baserat på beprövad erfarenhet samt exempelvis vilka vetenskapliga metoder som kan vara användbara både i forskning och i skolutveckling på vetenskaplig grund. Genom kontakter med andra forskare och forskargrupper, både nationellt och internationellt, erhålls kunskap om hur karriärvägar efter avslutad doktorsexamen ser ut i landet och även i andra länder. Detta gör att handledare och lärare på ett medvetet sätt kan presentera förslag på olika karriärvägar för doktoranderna. Beroende på vilken karriär doktoranderna siktar mot kan de förberedas för detta under utbildningens gång.

Inom forskarutbildningen i Pedagogik tränas en mängd generiska förmågor som är användbara för det kommande arbetslivet. I anslutning till detta har emellertid ett utvecklingsbehov identifierats, nämligen mer konkreta strategier för att utvärdera huruvida forskarutbildningen verkligen förbereder doktoranderna i tillräckligt hög grad för ett föränderligt arbetsliv. Som ett led i detta planeras att fördjupa samverkan med kommuner och näringsliv i regionen. Redan i dagsläget finns upparbetade kontakter med kommuner, där exempelvis en av doktoranderna genomför sin ”institutionstjänstgöring” inom en kommun. Ett annat exempel är att ett företagsfinansierat forskningsprojekt bedrivs inom pedagogikämnet.⁷³ Sådan samverkan kan dock förstärkas och utvecklas ytterligare för att bl.a. stärka arbetslivsperspektivet.

Doktoranders perspektiv

Rekrytering av doktorander

Gällande rekrytering och [anställning av medarbetare](#), där doktorander likställs med övriga [medarbetare](#), finns dokumenterade rutiner vid LTU.⁷⁴ Dessa riktlinjer gäller även för rekrytering av doktorander till forskarutbildningsämnet Pedagogik. Inför rekrytering gör först en analys av de behov som finns och som kan uppstå framöver i verksamheten. Vid [rekrytering av doktorand](#) krävs även en analys av vilka resurser det finns i verksamheten för att fullgöra en utbildning på forskarnivå av god kvalitet. Det behövs således en kombinerad behovs- och resursanalys. I analysen tas hänsyn till verksamhetens mål, doktorandens ansvar och uppgifter, såväl som de mål doktoranden ska uppnå i sitt lärande och vilka resurser som finns tillgängliga. Denna analys ligger sedan till grund för det fortsatta arbetet med att utarbeta en kravprofil och annons.

En rekryteringsgrupp utses för att säkerställa att kompetens finns i samtliga delar av rekryteringsprocessen. Rekryteringsgruppen består av minst två personer där både kvinnor och män bör finnas representerade. Ofta deltar en doktorand eller adjungeras till rekryteringsgruppen. Rekryteringsgruppen ser till att jämställdhet och mångfald säkras och säkerställer att ingen diskriminering sker i någon del av rekryteringsprocessen. Rekryteringsgruppen har ett gemensamt ansvar för att göra en behovsanalys och utarbeta kravprofil, annonsens utformning, annonsering, att aktivt söka upp tänkbara kandidater både nationellt och internationellt med uppmaning att söka, göra urval, säkerställa behörigheten för den som erbjuds anställning, skriva yttrande, ansvara för att anställning upprättas, samt ansvara för att den anställde får introduktion.

Annonserna läggs alltid ut på universitetets hemsida samt publiceras på arbetsförmedlingens hemsida, kortaste annonseringstid är 3 veckor. Annonsering görs på både svenska och engelska. Även annonsering i andra medier, t.ex. dagspress, LinkedIn, görs. För att få ett brett urvalsunderlag till rekryteringen är det viktigt att synliggöra annonsen i rätt kontext.

Själva urvalet utgår från formell behörighet samt bedömd lämplighet. Lämplighet bedöms via intervjuer, referenstagning, granskning av tidigare arbeten samt egen forskningsplan. Vad gäller forskarutbildningsämnet Pedagogik har det genomsnittliga antalet sökande till varje doktorandtjänst varierat mellan 5–20.

⁷³ *Attitydförändringar och ökad motivation till vidareutbildning bland barn och ungdomar i Malmfältet – förlängsiktigt kompetensförsörjning*, finansierat av LKAB, 2013–2017.

⁷⁴ https://www.ltu.se/cms_fs/1.34699!/file/Lika%20r%C3%A4ttigheter%20och%20m%C3%B6jligheter.pdf

Arbetet för att doktoranderna ska kunna ta aktiv del i att utveckla utbildning och läroprocesser

Doktorander tar aktiv del i att utveckla utbildning och läroprocesser bland annat genom att göra kursvärderingar. Vid LTU används ett universitetsövergripande kursvärderingsverktyg, EvaSys. Kursvärderingarna sammanställs centralt av LTU och resultaten ligger sedan till grund för fortsatt utveckling av kurserna, med utgångspunkt i doktorandernas synpunkter och eventuella förslag. Utvärderingarna publiceras på "Mitt LTU"⁷⁵ och eventuella förbättringsåtgärder anges.⁷⁶ Doktorandernas åsikter tas även tillvara i de regelbundna handledningssamtal som doktoranden har med sina handledare. Vidare ingår alltid en doktorandrepresentant i KKL:s ledningsgrupp.

Även om doktoranden ingår i ett befintligt forskningsprojekt har hen inflytande över den egna forskningsprocessen, att självständigt formulera syfte och forskningsfrågor samt att identifiera lämpliga metoder. För att ta aktiv del i att utveckla den egna utbildningsprocessen ges doktoranden även möjlighet att, i samråd med handledare, sätta ihop relevanta forskarutbildningskurser, vilka kan läsas vid LTU, men även vid andra lärosäten.

Doktoranders deltagande i samt inflytande över beslutsprocesser som rör forskarutbildningen

I Filosofiska fakultetsnämnden vid LTU ingår alltid doktorandrepresentanter. Vid LTU deltar också doktorander i beslutsprocesser genom Doktorandsektionen.⁷⁷ Doktorandsektionen har en styrelse som ansvarar för den löpande verksamheten som består av ordförande, sekreterare och minst tre övriga ledamöter.

Doktoranders synpunkter på utbildningen samlas kontinuerligt in, sammanställs och redovisas, bland annat genom kursvärderingar. Resultaten ligger sedan till grund för fortsatt utveckling av forskarutbildningen.⁷⁸ Detta ger en bra återkoppling till relevanta intressenter, i detta fall handledare, UL-F, avdelningschef och prefekt. Synpunkter från alumner används också i kvalitetssäkring och utveckling av utbildningen. De alumner som arbetar som handledare i forskarutbildningen har stora möjligheter att, utifrån sina tidigare erfarenheter i rollen som doktorand, förbättra forskarutbildningen om behov finns. Vissa alumner undervisar också i forskarutbildningskurser. På så sätt ligger deras upplevelser av att ha varit doktorand som grund för den undervisning som de själva ger. De kan därför på ett konkret sätt, utifrån sina erfarenheter, vidareutveckla och förbättra utbildningen. Ytterligare kan sägas att alumners deltagande vid seminarieverksamhet också medför att alumners synpunkter omhändertas och påverkar utbildningen.

Vid KKL finns alltid en doktorandrepresentant i ledningsgruppen. Den utsedda doktoranden deltar därmed i beredning och beslut av frågor som berör forskarutbildning. Vidare har alla handledare genomgått handledarutbildning där det diskuterats betydelsen av att tillsammans med doktoranden belysa och ventilera regelverk, doktorandhandbok samt vikten av doktoranders delaktighet i och inflytande över utbildningen.

Doktorandernas fysiska och psykosociala arbetsmiljö

Ansvar för doktorandernas fysiska och psykosociala arbetsmiljö har doktorandens närmaste chef, i detta fall avdelningschefen för PSÄ, eller för kommundoktorander motsvarande person inom aktuell kommun. Inom LTU:s arbetsmiljöarbete har doktoranderna tillgång till företagshälsovården.

⁷⁵ <http://portal.ltu.se/group/ltu.login>

⁷⁶ <http://stawindream.ltuad.ltu.se>

⁷⁷ Doktorandsektionen arbetar för att "... tillvarata doktorandernas intressen samt att delta i utvecklingen av forskarutbildningen. Huvudsakligen sker detta genom representation av forskarstuderande i olika organ inom universitetet, exempelvis i universitetsstyrelsen och fakultetsnämnderna. Doktorandsektionen har även representanter i institutionernas ledningsgrupper, vilket ger ökade möjligheter att bevaka doktorandfrågor på institutionsnivå". Se även <http://www.ltu.se/research/Utbildning-pa-forskarniva/Doktorandsektionen>

⁷⁸ Se ovan beskrivning om kursvärderingar.

Alla doktorander har under hela sin forskarutbildning tillgång till dator, mobiltelefon och kontorsplats, samt adekvat utrustning och medel som krävs för att genomföra de forskarstudier som respektive doktorand ämnar genomföra. För att främja en god fysisk arbetsmiljö för doktoranderna erbjuds de ergonomisk genomgång av arbetsplatsens utrustning. Om genomgången visar att utrustning, exempelvis stol, bord, ergonomiskt tangentbord mm behöver köpas in eller bytas ut görs detta. I de fall där doktorander blir fysiskt överbelastade av skärmarbete, köps exempelvis dikteringsprogram in, allt för att underlätta doktorandens arbete.

I anslutning till den fysiska arbetsmiljön kan nämnas att de byggnader där pedagogikområdets personal vistas är under ombyggnation p.g.a. fukt- och mögelskador. Detta har inneburit att flera omflyttningar har gjorts under de senaste åren. På grund av den ohälsosamma fysiska miljön har medarbetare vid KKL blivit sjuka, varför universitetet vidtagit åtgärder och de drabbade personerna har nu sina kontor i annan byggnad. Sjukdom p.g.a. detta har dock inte drabbat någon av doktoranderna i Pedagogik. Generellt kan sägas att omflyttningar medför ökad arbetsbelastning, vilket även drabbat doktoranderna. Detta är dock en övergående situation och ombyggnation pågår för att samtliga anställda inom institutionen åter ska kunna arbeta i samma byggnad.

För att främja den psykosociala miljön arbetas det inom institutionen aktivt med doktorandträffar, exempelvis de träffar som UL-F ansvarar för. Dessa träffar har såväl forskningsmässig som social funktion. Vid minst ett tillfälle per år används en doktorandträff för att utvärdera och följa upp hur arbetsmiljön fungerar samt diskutera vilka förbättringsåtgärder som kan vidtas. Dessa förs sedan vidare av UL-F och doktorandrepresentanten till institutionens ledningsgrupp och ämnesföreträdare för vidare åtgärder. Förutom de träffar som UL-F ansvarar för, anordnas vid KKL två gånger per månad s.k. "Doktorandluncher", i syfte att stärka gemenskapen hos doktoranderna vid institutionen.

Doktorandsektionen vid LTU anordnar också olika sociala aktiviteter för doktorander, vilka förväntas bidra positivt till den psykosociala arbetsmiljön. Doktoranderna i Pedagogik får i och med detta tillfälle att möta doktorander från andra ämnen och institutioner, vilket möjliggör erfarenhetsutbyte och nätverkande.

För att säkerställa att doktorandperspektivet tas tillvara vid LTU:s kvalitetsarbete när det gäller forskarutbildningen samt en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö för doktoranderna, finns det vid LTU två doktorandombud som tillvaratar doktorandernas intressen i forskarutbildningen. Om doktorander har synpunkter på universitetets genomförande av utbildningen kan vederbörande vända sig till dessa ombud. Doktorandombudet är en opartisk person anställd vid LTU. Vid eventuella meningsskiljaktigheter eller samarbetssvårigheter mellan universitetet och enskilda doktorander kan doktorandombudet ge råd och stöd till doktoranden. Doktorandombuden har således en viktig roll för enskilda doktorander, då de kan vända sig till en person som inte är deras handledare, för att få hjälp i olika frågor.⁷⁹

Sammanfattande analys av Doktorandens perspektiv

På central nivå inom LTU, men också på institutionsnivå, finns det riktlinjer och rutiner för att doktorander ska kunna ta aktiv del i utbildningen och ha inflytande över densamma. Med jämna mellanrum får doktorander göra sin röst hörd genom olika enkätundersökningar. Resultaten ligger sedan till grund för förändringar på central och lokal nivå.

Det finns vid KKL en mötesstruktur för doktorander som organiseras och leds av UL-F. Dessa träffar upplevs som positiva av doktoranderna och de önskar se ännu fler träffar av sådan karaktär. Redan nu under tidig vår 2017 har det inplanerats fler träffar utifrån de behov som doktoranderna har uttryckt.

⁷⁹ Enligt LTU:s hemsida är: "Doktorandombudet är en samtalspart för doktorand som känner behov av att diskutera sin arbetssituation, handledare eller dylikt med en opartisk person. Doktorandombudet har kompetens på docent-/professornivå. Ledamot i nämndernas gemensamma forskarutbildningsgrupp kan verka som doktorandombud i de fall då universitetets gemensamma doktorandombud inte är lämplig utifrån personliga relationer eller dylikt". Se även <http://www.ltu.se/research/Utbildning-pa-forskarniva/Doktorandombud>

Då doktorander inom olika forskarutbildningsämnen vid KKL har varit och är sjukskrivna, framför allt p.g.a. psykosocial ohälsa, men även på grund av fysisk ohälsa, har ett utvecklingsarbete startat för att komma till rätta med detta. Även om hälsosituationen för doktoranderna i Pedagogik inte påkallar några direkta insatser som inte redan är gjorda, förväntas detta utvecklingsarbete vara av godo för samtliga doktorander, då erfarenheter från projektet kommer att kunna användas i förebyggande syfte.

Jämställdhetsperspektiv

På LTU-nivå är jämställdhetsperspektivet integrerat i universitetets balanserade styrning. Detta innebär att det finns ett antal arbetsgivarpolitiska dokument framtagna som utgör stöd för medarbetare gällande detta perspektiv. De dokument som mest tydligt kopplar till att säkerställa utbildningens utformande och genomförande avseende jämställdhet är till exempel *Policy för lika rättigheter och skyldigheter*⁸⁰, *Anställningsordningen*⁸¹ samt *Riktlinjer för lärarekrytering*⁸². De arbetsgivarpolitiska dokumenten kompletteras med checklistor, kvalitetssäkringsaktiviteter och interna utbildningar.

År 2016 formulerades ”ökad internationell rörlighet för studenter och medarbetare, mångfald och lika villkor för studenter och medarbetare” som ett av universitetets strategiska satsningsområden. Statistiskt styrmått är antal adjungerade- och gästprofessorer uppdelat på kvinnor/män. Även styrmått baserat på medarbetarindex och värdegrundsindex används.

Uppföljning av jämställdhetsperspektivet sker via statistik och styrmått. Statistik som genereras grupperas efter kön där det är möjligt. Exempel på statistik visas i årsredovisningen. Tre gånger per år följer universitetet upp styrmått. Även dessa styrmått grupperas efter kön där detta är möjligt. I uppföljningen ingår att prefekterna kommenterar avvikande styrmått och ger förslag på åtgärder/aktiviteter när avvikelsen är negativ.

Vid den årliga kompetensförsörjningsplaneringen ställs frågor såsom: Hur ser åldersfördelningen ut inom enskilda ämnen? Stödjer våra åtgärder likavillkors- och jämställdhetsarbetet för studenter och medarbetare? Stödjer våra åtgärder måluppfyllelsen av universitetets rekryteringsmål för kvinnliga professorer? Har vi främjat olikheter och mångfald i de åtgärder som berör kompetensförsörjningsområdet? Har vi säkrat att inte åtgärderna innebär direkt eller indirekt diskriminering ur ett jämställdhets- och lika villkors perspektiv?

Vid LTU har beslutats att det ska ingå representanter av båda könen när det gäller sammansättningen av fakultetsopponent och ledamöter i betygsnämnd, inklusive en ersättare, vid disputation.⁸³

När det gäller jämställdhetsperspektivet inom forskarutbildningsämnet Pedagogik kan konstateras att handledargruppen består av hälften kvinnor och hälften män (se tabell 2 i bilagan), medan gruppen av övriga forskare består av sju kvinnor och fyra män (se tabell 3 i bilagan). När det gäller doktorandgruppen består den av två kvinnor och tre män⁸⁴ (se tabell 1 i bilagan). Vad gäller kurslitteratur och litteratur som diskuteras vid seminarier finns en medvetenhet om och strävan att denna ska representera forskare/författare av båda könen. Detsamma gäller vid anlitande av gästföreläsare. Inom pedagogikområdet finns även aktiva forskare som har jämställdhetsperspektiv, kopplat till utbildning och lärande, som forskningsfokus. Vidare kan nämnas att kön alltid är en aspekt som det tas hänsyn till vid antagning av doktorander. Vid i övrigt likvärdig meritering ska underrepresenterat kön antas.

⁸⁰ [ltu.se/ltu/Lediga-jobb/Fakta-för-sökande/Anställningsordning-1.5376](https://www.ltu.se/lediga-jobb/fakta-for-sokande/Anstillningsordning-1.5376)

⁸¹ https://www.ltu.se/cms_fs/1.34699!/file/Lika%20r%C3%A4ttigheter%20och%20m%C3%B6jligheter.pdf

⁸² https://www.ltu.se/cms_fs/1.152376!/file/Re-beslut%2071-

[2016%20Riktlinjer%20vid%20ans%C3%B6kan%20om%20Upp%C3%A5llstillst%C3%A5nd%20f%C3%B6r%20doktorander.pdf](https://www.ltu.se/cms_fs/1.152376!/file/Re-beslut%2071-2016%20Riktlinjer%20vid%20ans%C3%B6kan%20om%20Upp%C3%A5llstillst%C3%A5nd%20f%C3%B6r%20doktorander.pdf)

⁸³ Se *Handbok för utbildning på forskarnivå vid LTU*: www.ltu.se/research/Utbildning-pa-forskarniva/Handbok

⁸⁴ En av de manliga doktoranderna har varit inaktiv sedan 2012 och en av de kvinnliga doktoranderna var under hösten 2016 föräldraledig.

Sammanfattande analys av Jämställdhetsperspektivet

Sammanfattningsvis kan konstateras att LTU har goda strategier och god beredskap vad gäller jämställdhetsperspektivet. När det mer specifikt gäller forskarutbildningsämnet Pedagogik är fördelningen mellan kvinnor och män jämn, både vad gäller handledare och doktorander. Övriga forskare inom ämnet har dock en övervikt av kvinnor.

Vid forskarutbildningsämnet Pedagogik finns det en medvetenhet om jämställdhetsfrågor, både för att vi har forskare som specifikt studerat fenomen utifrån ett jämställdhetsperspektiv, men också att forskare värdesätter frågor om jämställdhet och arbetar aktivt för att det ska prägla utbildningens utformning och genomförande. Att arbeta med jämställdhetsfrågor är en pågående process. Det handlar om att fortsätta med de jämställdhetsstrategier som finns vid LTU och inom Pedagogik, för att vårda det vi har och att samtidigt arbeta för att hitta nya vägar för en jämställd forskarutbildning. För att ytterligare stärka jämställdhetsperspektivet skulle medvetenheten och aktivt agerande (t.ex. vad gäller forskarutbildningskursers innehåll) ytterligare kunna diskuteras och bearbetas inom forskningsmiljön, i syfte att säkerställa att alla inbladade är observanta på detta.